

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Petra Krupanská

## **Smlouva o obchodním zastoupení**

**Diplomová práce**

Vedoucí práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum uzavření rukopisu: 19. března 2012

### **Čestné prohlášení**

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla vyžita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19. března 2012

Petra Krupanská

# Obsah

Úvod.....	1
1. Základní charakteristika smlouvy o obchodním zastoupení .....	3
1.1 Smlouva o obchodním zastoupení .....	3
1.2 Písemná forma.....	5
1.3 Základní ustanovení .....	6
1.4 Znaky smlouvy o obchodním zastoupení.....	10
1.5 Obchodní zástupce .....	11
1.6 Kogentní ustanovení.....	14
2. Povinnosti obchodního zástupce .....	15
2.1 Základní povinnosti obchodního zástupce .....	15
2.2 Informační povinnost .....	16
2.3 Odborná péče .....	16
2.4 Delcredere .....	17
2.5 Povinnost uchovávat doklady, podklady a pomůcky.....	18
2.6 Povinnost spolupůsobit .....	19
2.7 Povinnost mlčenlivosti .....	20
3. Povinnosti zastoupeného .....	22
3.1 Povinnost úhrady finančních nároků obchodního zástupce.....	22
3.1.1 Výše provize .....	22
3.1.2 Právo na provizi .....	23
3.1.3 Obchody, za něž náleží provize .....	25
3.1.4 Splatnost provize.....	27
3.1.5 Zánik práva na provizi .....	27
3.1.6 Náklady .....	28
3.2 Povinnost jednat poctivě a v dobré víře .....	28

3.3	Podklady a pomůcky .....	29
4.	Výhradní a nevýhradní obchodní zastoupení .....	31
4.1	Výhradní obchodní zastoupení.....	31
4.2	Nevýhradní obchodní zastoupení.....	32
5.	Doba a zánik obchodního zastoupení.....	33
5.1	Doba trvání smlouvy .....	33
5.2	Výpověď smlouvy.....	33
5.3	Odstoupení od smlouvy.....	35
5.4	Ukončení smlouvy dohodou .....	35
6.	Právo na odškodnění .....	37
6.1	Úprava odškodnění před harmonizací se směrnicí.....	37
6.2	Odškodnění a náhrada škody podle směrnice .....	38
6.3	Právo na odškodnění dle současné úpravy.....	40
7.	Konkurenční doložka .....	44
7.1	Náležitosti konkurenční doložky.....	44
7.2	Konkurenční doložka ve světle evropské směrnice .....	46
7.3	Relativní a absolutní neplatnost konkurenční doložky .....	47
8.	Směrnice Rady 86/653/EHS.....	50
9.	Rekodifikace soukromého práva v České republice .....	52
9.1	Nový občanský zákoník .....	52
9.2	Smlouva o obchodním zastoupení v NOZ .....	52
	Závěr .....	57
	Seznam použité literatury .....	60
	Monografie .....	60
	Odborné články .....	62
	Internetové a jiné zdroje.....	62

Seznam judikatury.....	63
Ústavní soud České republiky.....	63
Evropský soudní dvůr .....	63
Nejvyšší soud České republiky .....	63
Abstrakt.....	65
Klíčová slova.....	66
Abstract.....	67
Key words .....	67

## Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila smluvní typ upravený v ustanovení § 652 až § 672a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění, jenž nese název *smlouva o obchodním zastoupení*. Smluvní strany jsou obchodním zákoníkem označovány jako zastoupený a obchodní zástupce. Dle současné právní úpravy tohoto smluvního typu se smlouvou o obchodním zastoupení *obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv nebo sjednávat a uzavírat takové smlouvy, a to jménem zastoupeného a na jeho účet*. Smlouva o obchodním zastoupení tak zahrnuje zprostředkování uzavření smluv ze strany obchodního zástupce, kdy zastoupený uzavírá s třetí osobou smluvní vztah sám, ale i možnost uzavírání smluv prostřednictvím obchodního zástupce jménem a na účet zastoupeného. Definici smlouvy o obchodním zastoupení se širším mezinárodním dopadem nalezneme v čl. 1 odst. 2 směrnice Rady 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986, o koordinaci právní úpravy členských států týkajících se nezávislých obchodních zástupců. Česká republika tuto směrnici rady implementovala do svého právního řádu tzv. harmonizační novelou, zákonem č. 370/2000 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2001.

Domnívám se, že největší obtíže zřejmě smluvním stranám, které vstupují do smluvního vztahu na základě smlouvy o obchodním zastoupení, způsobuje nesystematická úprava smlouvy o obchodním zastoupení v obchodním zákoníku, jakož bezpochyby i celá řada smluvních vzorů smlouvy o obchodním zastoupení dostupných kupříkladu na internetu. Takové smluvní vzory obsahují mnohdy nadbytečná či dokonce neplatná ujednání. Rovněž není výjimkou, kdy jsou tyto smluvní vzory založeny na právní úpravě, která již není platná. Smluvním stranám před uzavřením smlouvy o obchodním zastoupení dle mého názoru lépe poslouží odborný text vykládající zákonná ustanovení, než je tomu u smluvních vzorů, které smluvní strany mnohdy jen slepě vyplní. Stejně tak jako jsou obě smluvní strany obezřetné při vybírání svého smluvního partnera pro uzavření smlouvy o obchodním zastoupení, měly by být pozorné i při uzavírání samotné smlouvy. Na základě této smlouvy se pak totiž bude řídit jejich dlouhodobý, mnohdy i několikaletý vztah včetně jejich práv a povinností, které v konkrétních případech setrvávají, i po zániku smlouvy o obchodním zastoupení (např.

povinnost mlčenlivosti) nebo které po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení teprve vstoupí v život (tj. právo na odškodnění nebo dohoda o konkurenční doložce).

V následujících kapitolách předkládané práce se budu věnovat jednotlivým ustanovením, které upravují smlouvu o obchodním zastoupení, obsahu institutu smlouvy o obchodním zastoupení, pojmovým znakům této smlouvy, vzniku obchodního zastoupení, problematice jednání obchodního zástupce, dále rozeberu práva a povinnosti smluvních stran, a to jak v teoretické tak případně i v praktické rovině. Budu se dále věnovat právní úpravě úplaty (tj. provize), která přísluší obchodnímu zástupci za jeho činnost, kterou vyvíjí na základě smlouvy o obchodním zastoupení. Budu se také zabývat rozlišením výhradního a nevýhradního obchodního zastoupení, jakož i problematikou délky trvání smluvního vztahu i jeho zániku, a neopomenu ani právo na odškodnění či dle mého názoru velmi významný institut konkurenčních doložek. Naznačím též srovnání některých ustanovení české právní úpravy v obchodním zákoníku se zněním směrnice Rady č. 86/653/EHS, jakož i základní problémy případné nepřesné implementace či překladu této směrnice. Také se pokusím o připojení vlastních názorů na jednotlivé otázky související se smlouvou o obchodním zastoupení a právy a povinnostmi smluvních stran. Současně v této práci uvedu některé praktické důsledky aplikace některých ustanovení smlouvy o obchodním zastoupení. V závěrečných kapitolách se budu zabývat stručným rozbohem směrnice Rady č. 86/653/EHS a nastíním právní úpravu v návrhu nového občanského zákoníku, který nabude účinnosti již za necelé dva roky. V závěru této práce pak shrnuji hlavní poznatky, ke kterým jsem při vypracování této práce dospěla.

# 1. Základní charakteristika smlouvy o obchodním zastoupení

## 1.1 Smlouva o obchodním zastoupení

Smlouva o obchodním zastoupení je typickým obchodněprávním institutem a řadí se mezi smlouvy příkazního či zprostředkovatelského typu. Smluvní strany, které spolu uzavírají smlouvu o obchodním zastoupení, se nazývají *obchodní zástupce* a *zastoupený*. Jedná se o tradiční názvy subjektů smlouvy o obchodním zastoupení.

Smlouva o obchodním zastoupení, která je jako smluvní typ upravena v ustanovení § 652 až § 672a ObchZ<sup>1</sup>, se v praxi podobá smlouvě pracovní dle zákona č. 262/2006 Sb., v platném znění (dále jen „zákoník práce“ nebo též „ZPr“). Právní úprava smlouvy o obchodním zastoupení je relativně mladým institutem obchodního práva a je někde mezi právní úpravou ryze soukromoprávní obchodní smlouvy a smlouvy pracovní<sup>2</sup>. Protože řada podnikatelů nerealizuje své obchody jen prostřednictvím zaměstnanců, ale buduje systém svých obchodních zástupců na základě smlouvy o obchodním zastoupení, je tak způsob obchodování prostřednictvím obchodních zástupců již dosti rozšířen<sup>3</sup>.

Smlouva o obchodním zastoupení patří mezi tzv. relativní obchodní závazkové vztahy dle ustanovení § 261 odst. 1 a odst. 2 ObchZ. U relativních obchodních závazkových vztahů (dále jen „relativní obchody“) záleží na povaze subjektů a jejich činnosti. Rozlišujeme dva typy relativních obchodů. Jako první typ relativních obchodů, který je upraven v ustanovení § 261 odst. 1 ObchZ, se označují závazkové vztahy mezi podnikateli dle ustanovení § 2 odst. 2 ObchZ. Při vzniku těchto závazkových vztahů musí být s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že se týkají jejich podnikatelské činnosti. Druhým typem relativních obchodů jsou závazkové vztahy mezi státem nebo samosprávnou územní jednotkou na jedné straně a podnikatelem na straně druhé, pokud

---

<sup>1</sup> Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění (dále jen jako „ObchZ“ nebo „obchodní zákoník“).

<sup>2</sup> BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. s. 386. ISBN 978-80-7400-337.

<sup>3</sup> MAREK, K. *Obchodněprávní smlouvy*. 5. aktualizované vydání. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2004. s. 235. ISBN 80-210-3371-1.



se jedná o podnikatelskou činnost při uspokojování veřejných potřeb. U relativních obchodů tak záleží, mezi kým jsou uzavřeny<sup>4</sup>.

Podle I. Pelikánové<sup>5</sup> je u smlouvy o obchodním zastoupení evidentní, že tato se bude uzavírat výhradně mezi podnikateli, takže její neobchodní povaha nepřichází v úvahu.

Teoreticky by však mohl smlouvu o obchodním zastoupení uzavřít také subjekt, který není ani podnikatelem podle § 2 odst. 2 ObchZ ani státem nebo samosprávnou územní jednotkou. Pokud by alespoň jedna osoba uzavírající smlouvu nebyla podnikatelem ani státem nebo samosprávnou územní jednotkou, nejednalo by se pak o obchodní závazkový vztah, pak by totiž obě smluvní strany vstupovaly do občanskoprávního vztahu.

Současná právní úprava smlouvy o obchodním zastoupení je nejvíce ovlivněna právní úpravou provedenou v ustanovení § 607 až § 624 zákona č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (dále jen „zákoník mezinárodního obchodu“)<sup>6</sup> a odpovídá úpravě této problematiky v evropském právu<sup>7</sup> obsažené ve Směrnici Rady ze dne 18. prosince 1986, o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců<sup>8</sup>. Protože Česká republika byla povinna před vstupem do Evropské unie učinit harmonizační opatření směřující k souladu s právem Evropské unie, byla přijata tzv. harmonizační novela, zákon č. 370/2000 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2001<sup>9</sup>, a která zohlednila uvedenou směrnici. K další, avšak méně rozsáhlé novele institutu obchodního zastoupení, došlo dále tzv.

---

<sup>4</sup> BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 25-26. ISBN 978-80-7400-337.

<sup>5</sup> PELIKÁNOVÁ, I. Typy smluv v obchodním a občanském zákoníku. *Právní praxe v podnikání*. 1992, č. 1, str. 6. ISSN 1210-4043.

<sup>6</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 5. Díl*. Praha : Linde, 1999. s. 366. ISBN 80-720-1175-8.

<sup>7</sup> Evropským právem je v této práci myšleno právo přijaté orgány Evropské unie, tedy právo vyplývající ze Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, tedy právo Evropské unie.

<sup>8</sup> Směrnice Rady 86/653/EHS (dále též je jako „evropská směrnice“ nebo „směrnice“), která byla promítnuta do obchodního zákoníku tzv. harmonizační novelou obchodního zákoníku z roku 2000 (zákonem č. 370/2000 Sb., kterým se mění obchodní zákoník, s účinností ke dni 1. 1. 2001). Směrnice je věnována ochraně obchodních zástupců, jakožto smluvní strany ve slabším postavení.

<sup>9</sup> Zákon č. 370/2000 Sb. dále též jen „harmonizační novela“.

technickou novelou, zákonem č. 554/2004 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2005.

## 1.2 Písemná forma

Formálním požadavkem na smlouvu o obchodním zastoupení je v souladu s ustanovením čl. 13 odst. 2 evropské směrnice písemná forma. Písemná forma byla obligatorně pro smlouvu o obchodním zastoupení předepsána rovněž před přijetím harmonizační novely (zákona č. 370/2000 Sb.) a měla samozřejmě své opodstatnění odůvodněné tím, že se jedná o dlouhodobý vztah, který má zpravidla zásadní význam pro existenci obchodního zástupce<sup>10</sup>. Co se týče náležitostí písemné formy, platí pro ni obecná úprava v ustanovení § 40 občanského zákoníku<sup>11</sup>. Pokud je pro platné uzavření smlouvy potřebná písemná forma, týká se celého jejího obsahu, nikoli jen podstatných částí smlouvy (viz dále).

Písemná forma je jediným formálním požadavkem na smlouvu o obchodním zastoupení, který členské státy mohou svými vnitrostátními předpisy v souladu se směrnici požadovat. Pokud by národní úprava členského státu vyžadovala splnění dalších podmínek pro platnost smlouvy o obchodním zastoupení z hlediska její formy, byla by taková právní úprava v rozporu s evropským právem, potažmo s požadavky zmíněné směrnice. Rozhodl tak Evropský soudní dvůr (dále jen jako „ESD“) ve svém rozsudku ze dne 30. 4. 1998 ve věci C-215/1997, *Barbara Bellone vs. Yokohama SpA*<sup>12</sup>, jímž rozhodoval o žádosti italského *Tribunale* (okresní soud), Bologna, o předběžné otázce vznesené v rámci sporu mezi B. Bellone a Yokohama SpA týkající se souladu ustanovení italského zákona, které podmiňovalo platnost smluv o obchodním zastoupení zápisem obchodních zástupců do příslušného národního rejstříku, se Směrnicí Rady 86/653/EHS. V posuzovaném případě bylo důsledkem nedodržení požadavku ve formě zápisu obchodního zástupce do příslušného rejstříku kromě neplatnosti smlouvy o obchodním zastoupení rovněž skutečnost, že obchodní zástupce

<sup>10</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 5. Díl. Praha : Linde, 1999. s. 366. ISBN 80-720-1175-8.

<sup>11</sup> Zákon č. 40/1964 Sb., dále jen „ObčZ“ nebo též „občanský zákoník“.

<sup>12</sup> Rozsudek Evropského soudního dvoru ze dne 30. 4. 1998 ve věci C-215/1997, *Barbara Bellone vs. Yokohama SpA*, zdroj: <http://eur-lex.europa.eu/>.

nenabyl právní ochrany zaručované obchodním zástupcům směrnicí. Ačkoli se směrnice nezabývá otázkou registrace obchodních zástupců do národních registrů, je na členských státech ponecháno, zda zápis do příslušného rejstříku budou považovat za vhodné pro uspokojení určitých *administrativních požadavků* daného státu. Soud dospěl k závěru, že když směrnice poskytuje ve svém ustanovení čl. 13 odst. 2 členským státům jistou míru volnosti v možnosti výběru, zda do své národní úpravy implementují jako podmínku platnosti smlouvy o obchodním zastoupení písemnou formu, jedná se na druhé straně o jedinou dovolenou podmínku platnosti smlouvy o obchodním zastoupení. Soud tedy uzavřel, že členské státy nemohou promítnout žádnou jinou podmínku platnosti smlouvy o obchodním zastoupení, než podmínku písemné formy<sup>13</sup>.

### 1.3 Základní ustanovení

Základní ustanovení upravující smlouvu o obchodním zastoupení – ust. § 652 ObchZ – ve znění před účinností zákona č. 370/2000 Sb. stanovilo, že smlouvou o obchodním zastoupení se zavazuje obchodní zástupce, že bude pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv, a zastoupený se zavazuje zaplatit obchodnímu zástupci úplatu (provizi). Základní ustanovení § 652 ObchZ v platném znění, tedy po přijetí harmonizační novely, určuje, že smlouvou o obchodním zastoupení se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet. Na platnost smluv o obchodním zastoupení uzavřených přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 370/2000 Sb. nemá tento zákon nikterak vliv, neboť v souladu se společnými, přechodnými a závěrečnými ustanoveními tohoto zákona platí, že platnost takto dříve uzavřených smluv se posuzuje podle dosavadních právních předpisů. Samozřejmě práva a povinnosti smluvních stran z takto uzavřených smluv se však řídí obchodním

---

<sup>13</sup> Tentýž názor byl vyjádřen v rozsudku ESD ze dne 13. 6. 2000 ve věci C-456/1998, *Centrosteel Srl vs. Adipol GmbH*, zdroj: <http://eur-lex.europa.eu>.

zákoníkem v novelizovaném znění, pokud zákon nedovoluje, aby si osoby vstupující do smluvního vztahu sjednaly něco jiného.<sup>14</sup>

Na rozdíl od právní úpravy přede dnem 1. 1. 2001, kdy nabyl účinnosti zákon č. 370/2000 Sb., jsou v současném znění obchodního zákoníku dvě varianty činností, které obchodní zástupce může pro zastoupeného vykonávat. Jedná se jednak o činnost *zprostředkovatelskou* – činnost směřující k uzavírání obchodů, a jednak o činnost *zastupitelskou* – samotné uzavírání obchodů jménem zastoupeného a na jeho účet. Proto obchodní zákoník v ustanovení týkajících se smlouvy o obchodním zastoupení odkazuje na podpůrné použití ustanovení o smlouvě o zprostředkování (ustanovení § 658 odst. 1 ObchZ) a v určitém rozsahu také ustanovení o smlouvě mandátní (ustanovení § 654 odst. 2 ObchZ).<sup>15</sup>

Ustanovení obchodního zákoníku, která upravují smlouvu o obchodním zastoupení, se použijí výhradně na smlouvy, u nichž dojde k dohodě smluvních stran *na podstatných částech smlouvy stanovených v základním ustanovení* (které je dle ustanovení § 263 odst. 2 kogentní), tedy v ustanovení § 652 ObchZ<sup>16</sup>. Ačkoli toto ustanovení § 652 ObchZ není jako tzv. *základní ustanovení* v obchodním zákoníku označeno (k tomuto nedostatku došlo zřejmě nedopatřením při novelizaci provedené zákonem č. 370/2000 Sb., neboť před účinností tohoto zákona bylo toto ustanovení obchodním zákoníkem za základní ustanovení označeno), je nutno jej – vzhledem k jeho podstatě a povaze – za základní ustanovení považovat.<sup>17</sup>

Nedojde-li naopak mezi stranami smlouvy k dohodě ohledně podstatných částí smlouvy o obchodním zastoupení dle ustanovení § 652 ObchZ, nepoužijí se na takovou smlouvu ustanovení obchodního zákoníku upravující smlouvu o obchodním zastoupení, a to v souladu s ustanovením § 269 odst. 1 ObchZ. Ve smyslu ustanovení § 269 odst. 2 však není vyloučeno, aby smluvní strany uzavřely inominátní kontrakt (tj. nepojmenovanou smlouvu), přičemž je však pro uzavření takového inominátního

---

<sup>14</sup> Viz zákon č. 370/2000 Sb., čl. VIII., Přechodná ustanovení k části první, odst. 35.

<sup>15</sup> ŠVARC, Z. Základy obchodního práva. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 302. ISBN 978-80-7380-144-1.

<sup>16</sup> MAREK, K. Smluvní obchodní právo : Kontrakty. Brno : Masarykova univerzita, 2006. s. 308. ISBN 80-210-3951-5.

<sup>17</sup> PLÍVA, S. *Obchodní závazkové vztahy*. Praha : ASPI, a.s., 2009. s. 273. ISBN 978-80-7357-444-4.

kontraktu podstatné, aby smluvní strany dostatečně určily předmět svých závazků. V praxi dochází k častému uzavírání nepojmenovaných smluv podobných smlouvě o obchodním zastoupení. Důvodem pro takový postup smluvních stran bývá zřejmě buď nedopatření při vyjádření podstatných částí smlouvy o obchodním zastoupení, nebo též skutečnost, že se smluvní strany chtějí vyhnout smluvnímu vztahu, který by se řídil kogentními ustanoveními upravujícími smlouvu o obchodním zastoupení.

Po přijetí harmonizační novely (tedy zákona č. 370/2000 Sb.) došlo ke změně ve znění základního ustanovení (tedy ustanovení § 652 ObchZ), která vzdálila právní úpravu základního ustanovení smlouvy o obchodním zastoupení od systematiky obchodního zákoníku. Práva a povinnosti jedné strany jsou v obchodním zákoníku typicky u jiných smluvních typů vyváženy právy a povinnostmi strany druhé. Tak tomu již v platném znění obchodního zákoníku není, a to odlišně od znění dřívějšího (tedy před účinností zákona č. 370/2000 Sb.), které stanovilo také povinnost zastoupeného zaplatit obchodnímu zástupci úplatu (provizi). Současná právní úprava je tedy rozptýlena a kromě chybějícího výslovného označení tohoto ustanovení za *základní ustanovení* by bylo dle mého názoru záhodno doplnit typickými slovy: „*a zastoupený se zavazuje zaplatit obchodnímu zástupci úplatu (provizi)*“.

Nutno dodat, že i přes to, že závazek zastoupeného zaplatit obchodnímu zástupci úplatu není v základním ustanovení smlouvy o obchodním zastoupení explicitně vyjádřen, nejsou o tomto závazku na místě jakékoli pochyby a z ustanovení § 652 ObchZ tento závazek jasně vyplývá, a to konkrétně z odstavce třetího, písm. a).

Již zmíněnými podstatnými částmi smlouvy o obchodním zastoupení se má na mysli dohoda o osobě obchodního zástupce a zastoupeného, závazek obchodního zástupce vyvíjet dlouhodobě pro zastoupeného činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv (obchodů) nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet, vymezení druhu obchodů, kterých se uvedený závazek týká, a dále závazek zastoupeného zaplatit zástupci úplatu (provizi). Zde je tedy patrné výše zmíněné pochybení, kterým utrpělo základní ustanovení (tedy ustanovení § 652 ObchZ) v podobě vynechání výslovného uvedení povinnosti zastoupeného zaplatit obchodnímu zástupci úplatu.

Vymezení druhu (okruhu) obchodů nepostačí pouhým uvedením obecné klauzule typu *veškeré obchody*, vymezení okruhu obchodů by mělo ve smlouvě o obchodním zastoupení být jak věcné, tak typem smluv. Dle L. Kopáče<sup>18</sup> je možné určit druh smluv odkazem na předmět podnikání zastoupeného a zahrnout do nich všechny obchody, na které se tak vztahuje jeho oprávnění k podnikání. Podle T. Pohla<sup>19</sup> však stranám taková dohoda pro uzavření smlouvy o obchodním zastoupení nepostačí. Dle mého názoru je důležitá určitost každého ujednání, proto se domnívám, že by smluvní strany měly ve smlouvě o obchodním zastoupení vymezit druh smluv dostatečně určitě. Pouhý odkaz na předmět podnikání zastoupeného, je dle mého názoru nedostačující a takové ustanovení ve smlouvě by pak mohlo vést k nemalým výkladovým neshodám mezi stranami smlouvy.

Případ, kdy nedojde k dohodě smluvních stran ohledně podstatných částí smlouvy o obchodním zastoupení, je třeba odlišit od případu, kdy smluvní strany nesprávně samotnou smlouvu pojmenují. Je-li totiž z obsahu smlouvy zřejmé, že obsahuje všechny podstatné části smlouvy pojmenované stanovené v ustanovení § 652 odst. 1 ObchZ, nelze ji i přes její označení považovat za jinou pojmenovanou smlouvu (nebo smlouvu nepojmenovanou) než je smlouva o obchodním zastoupení. Touto otázkou se zabýval Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“ nebo „NS ČR“) ve svém usnesení vydaném dne 4. srpna 2009 pod sp. zn. 23 Cdo 2093/2009<sup>20</sup>. V uvedeném případě posuzoval Nejvyšší soud smlouvu, kterou smluvní strany s odkazem na ustanovení § 566 an. ObchZ označily jako smlouvu mandátní. Přes skutečnost, že smluvní strany danou smlouvu pojmenovaly jako smlouvu mandátní, vycházel soud při jejím posouzení ze zjištění smluvního ujednání, podle něhož žalobce, jako obchodní zástupce, měl pro žalovaného dlouhodobě vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv, vyhledávání zájemců o uzavření smluv jménem žalovaného a na jeho účet. Z obsahu smlouvy tak bylo zřejmé, že smlouva obsahuje všechny podstatné části smlouvy pojmenované v ustanovení § 652 odst. 1 ObchZ (tj. smlouvy o obchodním zastoupení). Nebylo proto v daném případě možné, aby si smluvní strany platně

---

<sup>18</sup> KOPÁČ, L. Obchodní kontrakty II. díl. Obecná úprava obchodních smluv. 1. vydání. Praha : Prospektrum, 1994. s. 543. ISBN 80-7175-020-4.

<sup>19</sup> POHL, T. Smlouva o obchodním zastoupení (§ 652 až 672 obch. zák.). *Akcionář*. 1993, 7, s. 10.

<sup>20</sup> Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 8. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2093/2009, zdroj: [www.nsoud.cz](http://www.nsoud.cz).

sjednaly jinou pojmenovanou smlouvu, či smlouvu nepojmenovanou, jestliže smluvní ujednání obsahovalo podstatné části konkrétní pojmenované smlouvy obsažené v obchodním zákoníku. Na tomto závěru pak nemůže změnit nic ani skutečnost, že si strany sjednaly i další ujednání se smlouvou související, v daném případě o provádění činnosti poradenské, informační a reklamní.

#### 1.4 Znaký smlouvy o obchodním zastoupení

Ve smlouvě o obchodním zastoupení by mělo být vymezeno místo výkonu činnosti dle smlouvy o obchodním zastoupení. Tato oblast může být vymezena v jakémkoli rozsahu (může se jednat např. o obec, kraj, region i území několika států; vymezení se taktéž nemusí ani shodovat s oficiálním územním členěním státu), podmínkou je pouze požadavek, aby vymezení bylo dostatečně určité. V případě, že ve smlouvě místo výkonu není sjednáno, platí vyvratitelná právní domněnka, dle níž se za místo výkonu činnosti, jež je předmětem závazku obchodního zástupce, považuje území České republiky (viz ustanovení § 653 ObchZ).<sup>21</sup> V případě, kdy však obchodní zástupce sídlo či místo svého podnikání na území České republiky nemá, místem výkonu jeho činnosti dle smlouvy o obchodním zastoupení je území státu, na jehož území má obchodní zástupce v době uzavření smlouvy o obchodním zastoupení sídlo nebo místo podnikání, popřípadě bydliště<sup>22</sup>.

Jak již bylo výše uvedeno, zákon přepokládá dvě varianty obchodního zastoupení, přičemž ve smlouvě o obchodním zastoupení má být vždy uvedeno, o jakou variantu obchodního zastoupení se v daném případě jedná. První varianta obchodního zastoupení spočívá v činnosti obchodního zástupce ve formě (pouhého) vyhledávání zájemců o uzavření obchodů – „svojí podstatou jde o dlouhodobou zprostředkovatelskou činnost“<sup>23</sup>. Druhou variantou obchodního zastoupení je samotné uzavírání ve smlouvě o obchodním zastoupení sjednaných obchodů, a to jménem a na účet zastoupeného. V případě druhé varianty obchodního zastoupení, tedy případu zastoupení přímého, řídí

---

<sup>21</sup> ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1265. ISBN 978-80-7400-354-7.

<sup>22</sup> Srov. § 738 ObchZ.

<sup>23</sup> PLÍVA, S. *Obchodní závazkové vztahy*. Praha: ASPI, a.s., 2009. s. 274. ISBN 978-80-7357-444-4.

se dle ustanovení § 654 odst. 2 ObchZ vztah mezi zastoupeným a obchodním zástupcem rovněž ustanoveními o smlouvě mandátní (tj. ustanovení § 566 - § 576 ObchZ) a takováto varianta obchodního zastoupení se neobejde bez udělení plné moci zastoupeného obchodnímu zástupci. Jestliže má být obchodní zástupce povinen a oprávněn činit jménem zastoupeného právní úkony (tj. je-li sjednána druhá varianta obchodního zastoupení), musí to smlouva stanovit<sup>24</sup>. Dvě možné varianty obchodního zastoupení odděluje obchodní zákoník v ustanovení § 652 odst. 1 spojkou *nebo*, z čehož vyplývá, že obchodní zástupce může vykonávat buď variantu první, variantu druhou nebo i varianty obě s tím, že pro určitý druh obchodů je dohodnuta varianta obchodního zastoupení první a pro jiný druh obchodů je sjednána varianta druhá.

Charakteristickým znakem smlouvy o obchodním zastoupení je dlouhodobost činnosti vykonávané obchodním zástupcem, která je na rozdíl od činnosti vykonávané zprostředkovatelem dle smlouvy o zprostředkování upravené v ustanovení § 642 an. ObchZ, činností soustavnější a trvajících. Z právě uvedeného důvodu tak musí být zákonná úprava tohoto smluvního typu podrobnější, než u jiných smluv zástupčího typu<sup>25</sup>. Předmětem smlouvy o zprostředkování bývá pravidelně závazek vyvíjet činnost směřující k uzavření pouze určité (jediné) smlouvy. Přívlastek *dlouhodobá* získala činnost vyvíjená obchodním zástupcem na základě smlouvy o obchodním zastoupení teprve v důsledku přijetí harmonizační novely. Smlouva o obchodním zastoupení tak konečně dostala svého odlišení od smlouvy o zprostředkování. Nutno podotknout, že *dlouhodobost* musí vyplývat ze smlouvy, nezáleží tedy na faktickém trvání příslušného smluvního vztahu.<sup>26</sup>

## 1.5 Obchodní zástupce

Obchodní zákoník stanoví v ustanovení § 652 odst. 1 požadavek na obchodního zástupce být podnikatelem dle ustanovení § 2 odst. 2 ObchZ, a to bez ohledu na to, zda se jedná o osobu fyzickou či právnickou. Pokud by na straně obchodního zástupce

---

<sup>24</sup> PLÍVA, S. *Obchodní závazkové vztahy*. Praha : ASPI, a.s., 2006. s. 271. ISBN 80-7357-202-8.

<sup>25</sup> ZOUFALÝ, M., MUNKOVÁ, J. a kol. *Velká kniha smluvních vzorů*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. s. 709. ISBN 978-80-7179-613-8.

<sup>26</sup> BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 411. ISBN 978-80-7400-337.



uzavřela smlouvu o obchodním zastoupení osoba, která není podnikatelem, nedotýkalo by se to v souladu s ustanovením § 3a ObchZ platnosti této smlouvy.

Obchodní zástupce musí splňovat kromě uvedeného základního požadavku současně znak nezávislosti. Slovní spojení *nezávislý podnikatel*, jež uvádí obchodní zákoník, nejspíš vzniklo při překladu anglického znění směrnice<sup>27</sup>, kde je užito slovního spojení *self-employed intermediary*. Neoficiální překlad I. Pelikánové<sup>28</sup> uvádí namísto pojmu *nezávislý podnikatel* pojem *nezávislý prostředník*. Vzhledem k tomu, že zmíněné nezávislé postavení by jinak mohlo sloužit k obcházení ochrany poskytované právními řády zaměstnancům, když smlouva o obchodním zastoupení je tolik blízká smlouvě pracovní, a postavení obchodního zástupce může být podstatně méně výhodné než postavení zaměstnance, bylo cílem směrnice přimět členské státy k začlenění právní úpravy k ochraně obchodního zástupce.<sup>29</sup>

Na tomto místě je vhodné podotknout, že v případě, kdy by fyzická či právnická osoba uzavřela se svým zaměstnancem pracovní smlouvu, v níž by byla pracovní pozice nazvaná jako pozice „*obchodní zástupce*“, práva a povinnosti smluvních stran by v takovém případě vyplývaly ze smlouvy pracovní<sup>30</sup>, smlouva o obchodním zastoupení totiž nemůže nahrazovat úpravu práv a povinností osob v zaměstnaneckém poměru dle zákoníku práce.

Další podmínky na osobu obchodního zástupce klade obchodní zákoník v ustanovení § 652 odst. 2 ObchZ tím, že uvádí výčet osob, které obchodním zástupcem být nemohou. Konkrétně tedy dle zmíněného ustanovení § 652 odst. 2 ObchZ nemůže být osoba, která může jako orgán zavazovat právnickou osobu, dále společník či člen podle zákona zmocněný zavazovat ostatní společníky nebo členy, nebo likvidátor nebo insolvenční správce. Jedná se obecně o osoby, které se nacházejí v postavení, vzhledem k němuž by mohlo docházet ke střetu zájmů plynoucích z takového jeho postavení na

---

<sup>27</sup> Council Directive 86/653/EEC of 18 December 1986 on the coordination of the laws of the Member States relativ to self-employed commercial agents, zdroj: <http://eur-lex.europa.eu>

<sup>28</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 5. Díl*. Praha : Linde, 1999. s. 367. ISBN 80-720-1175-8.

<sup>29</sup> PLÍVA, S. a kol. *Změny v obchodním právu*. Druhý dotisk prvního vydání. Praha: ORAC, s.r.o., 2001, 2003. s. 163. ISBN 80-86199-41-X.

<sup>30</sup> ZOUFALÝ, M., MUNKOVÁ, J. a kol. *Velká kniha smluvních vzorů*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. s. 710. ISBN 978-80-7179-613-8.

jedné straně a z jeho činnosti obchodního zástupce určitého zastoupeného na straně druhé. Lze se též domnívat, že kromě snahy o zamezení případného konfliktu zájmů zamýšlel zákonodárce také požadavek, aby došlo k zamezení dvojímu proplácení odměny za tutéž činnost. Jedná se o speciální úpravu zákazu konkurence.

Je však v případě tohoto ustanovení obchodního zákoníku patrné, že zákonodárce nepřesně implementoval ustanovení čl. 1 odst. 3 evropské směrnice, neboť v tomto článku je uvedeno, že *za obchodního zástupce se nepovažuje zejména osoba, která je oprávněna jako orgán zavazovat společnost nebo sdružení, společník, který je oprávněn právně závazně jednat za ostatní společníky, nucený správce, likvidátor nebo správce podstaty*<sup>31</sup>. Ustanovení § 652 odst. 2 zní tak, že tam vypočtené osoby obchodním zástupcem být *nemohou*. Směrnice 86/653/EHS tedy na rozdíl od obchodního zákoníku zmíněným osobám činnost jako obchodní zástupce nezakazuje, nicméně pouze uvádí, že se tyto osoby za obchodní zástupce – a to zcela z logického důvodu – nepovažují, tedy že obchodními zástupci nejsou.<sup>32</sup>

Ustanovení § 652 odst. 2 je nejspíš třeba vykládat tak, že nikoli všechny vypočtené osoby nemohou vykonávat činnost obchodního zástupce, ale pouze ty, které mají zmíněný vztah ke společnosti nebo právnické osobě, která je jednou ze smluvních stran.<sup>33</sup> Dle dikce ustanovení čl. 1 odst. 3 směrnice 86/653/EHS dle mého názoru nic nebrání tomu, aby kupř. jednatel společnosti byl jednak v postavení jednatele jednajícího za obchodní společnost, která se nachází v pozici zastoupeného v rámci svých obchodních aktivit, a zároveň by v jiných právních vztazích vystupoval jako obchodní zástupce ve smluvním vztahu s odlišnou osobou zastoupeného, pokud by sám v takovém případě splňoval podmínku nezávislého podnikatele dle ustanovení § 2 ObchZ.

Dále ustanovení § 652 odst. 3 ObchZ vychází ze směrnice a stanoví, že ustanovení obchodního zákoníku týkající se obchodního zastoupení se nepoužijí na obchodní zástupce, jejichž činnost není placena, ani na osoby působící na české nebo zahraničním

---

<sup>31</sup> Zdroj: <http://eur-lex.europa.eu>.

<sup>32</sup> DĚDIČ, J. - ČECH, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?* 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha : BOVA POLYGON, 2005. s. 439. ISBN 80-7273-122-X.

<sup>33</sup> MAREK, K. *Smluvní obchodní právo : Kontrakty*. 1. Vydání, 2006. s. 310. ISBN 80-210-3951-5.

regulovaném trhu či v českém nebo zahraničním mnohostranném obchodním systému nebo na komoditní burze.

### **1.6 Kogentní ustanovení**

Odrazem přijetí harmonizační novely (zákona č. 370/2000 Sb.) je kromě jiného rozšíření množství kogentních ustanovení obchodního zákoníku, od nichž se smluvní strany v případě použití tohoto smluvního typu nemohou odchýlit (srov. ust. § 263 odst. 1 ObchZ).

Před přijetím harmonizační novely byla možnost uplatnění smluvní volnosti při uzavírání smlouvy o obchodním zastoupení mnohem širší, neboť mezi ustanoveními upravujícími tento smluvní typ, se nacházelo jen jediné kogentní ustanovení – ustanovení § 669 ObchZ. Toto právě zmíněné ustanovení se týkalo institutu odměny za získané zákazníky, což byla obdoba dnešního práva na odškodnění, a paradoxně se jednalo o nejslabší článek úpravy smlouvy o obchodním zastoupení (podrobněji viz kapitola 6).

## **2. Povinnosti obchodního zástupce**

### **2.1 Základní povinnosti obchodního zástupce**

V první řadě je povinností obchodního zástupce vykonávat činnost, ke které se ve smlouvě o obchodním zastoupení zavázal, a to ať se jedná o činnost tzv. zprostředkovatelskou či zastupitelskou, tedy o přímé zastoupení. Obchodní zástupce je povinen vykonávat sjednanou činnost osobně, sám se tedy nemůže dát zastupovat další osobou.

Jak již bylo zmíněno výše v kapitole 1., v případě přímého zastoupení se obchodní zástupce neobejde bez plné moci udělené obchodnímu zástupci zastoupeným. Plná moc zmocňující obchodního zástupce uzavírat obchody (tedy činit právní úkony jménem a na účet zastoupeného) může být obchodnímu zástupci udělena jak v samotné smlouvě o obchodním zastoupení, tak na samostatné listině. Dle mého názoru bude praktičtější sepsat o udělení plné moci samostatnou dohodu. Při uzavírání jednotlivých smluv obchodním zástupcem jménem a na účet zastoupeného se třetími osobami tak jako průkazní listina bude lépe sloužit plná moc sepsaná právě na samostatné listině. Považuji rovněž za praktické, uvést v plné moci právní úkony, k nimž je obchodní zástupce zastoupeným zmocněn, a to především z toho důvodu, aby ze strany obchodního zástupce nedocházelo při uzavírání smluv se třetími osobami k překročení jeho oprávnění, jež mu bylo uděleno zastoupeným dle smlouvy o obchodním zastoupení.

Se zmíněnou povinností obchodního zástupce vykonávat činnost dle smlouvy o obchodním zastoupení souvisí jeho povinnost podat zastoupenému bez zbytečného odkladu zprávu, jestliže nemůže činnost, ke které se zavázal, vykonávat. Tato povinnost má především význam pro předcházení vzniku škod.

Obchodní zástupce je povinen při výkonu činnosti dle smlouvy o obchodním zastoupení dbát zájmů zastoupeného, jednat v souladu s jeho pověřením a v rámci svých

profesionálních znalostí má dbát zástupce i pokynů zastoupeného, pokud jsou rozumné<sup>34</sup>.

## 2.2 Informační povinnost

Důležitou povinností obchodního zástupce je široká informační povinnost, tedy povinnost sdělovat zastoupenému nutné informace, které má k dispozici. Obchodní zástupce je povinen podávat zastoupenému zprávy o vývoji trhu a o všech okolnostech důležitých pro zájmy zastoupeného, zejména pro jeho rozhodování související s uzavíráním obchodů. Mezi informace, které obchodní zástupce zastoupenému bude v praxi sdělovat, patří např. údaje o jednotlivých osobách, které jsou dle jeho názoru vhodnými partnery pro uzavření obchodu, jakož i o konkurenci, která se na trhu vyskytuje, dále bude obchodní zástupce zastoupeného informovat o vývoji cen, o významných změnách týkajících se oboru, v němž obchodní zástupce se zastoupeným vyvíjejí v souladu se smlouvou o obchodním zastoupení svou činnost a uzavírají obchody. Velmi významnou se informační povinnost stává zejména v případě výhradního obchodního zastoupení (viz dále v kapitole 4.), kdy zastoupený sám na trhu nepůsobí a je bez dalšího zastoupen obchodním zástupcem.

## 2.3 Odborná péče

Činnost, jež je předmětem závazku, by měl obchodní zástupce vykonávat vůči zastoupenému *pocitivě*, tedy tak, aby jeho jednání odpovídalo zásadám *pocitivého* obchodního styku.

Obchodní zástupce má dále svou činnost vykonávat *s vynaložením odborné péče*, přičemž tuto povinnost mu obchodní zákoník ukládá dokonce na dvou místech, a to v ustanovení § 653 a dále v ustanovení § 655 odst. 1 ObchZ. Odbornou péčí se má na mysli taková péče, jaká je u podnikatele předpokládána při výkonu činnosti, která je předmětem jeho podnikání. Pokud by obchodní zástupce nejednal profesionálně a

---

<sup>34</sup> BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 413. ISBN 978-80-7400-337.

s odbornou péčí, a v důsledku takového jednání by zastoupenému vznikla škoda, odpovídal by za ni obchodní zástupce podle obecných ustanovení o náhradě škody<sup>35</sup>.

Dalším nepostradatelným atributem, který je pro výkon činnosti obchodního zástupce zapotřebí, je *dobrá víra*. Termín *dobrá víra* je třeba vykládat tak, že obchodní zástupce při své činnosti, k níž se zavázal, postupuje podle zásad poctivého obchodního styku a dobrých mravů v obchodním styku. Opět se v tomto případě jedná o nároky kladené na podnikatele, obchodního zástupce, jako profesionála a na jeho subjektivní vztah k činnosti, kterou pro zastoupeného vykonává<sup>36</sup>.

Tyto požadavky vyjadřují i povinnost obchodního zástupce nenavrhopat zastoupenému uzavření smlouvy s třetí osobou, o které ví nebo musí obchodní zástupce vědět, že je důvodná pochybnost, že své závazky nebude schopna či ochotna řádně a včas plnit. Obchodní zástupce přitom však není, jak by mohlo být mylně předpokládáno, povinen provádět hluboká pátrání po informacích o této třetí osobě. S ohledem na skutečnost, že obchodní zástupce je profesionálem v daném oboru, očekává se od něj znalost informací v tomto oboru běžně dostupných. Obchodní zástupce má povinnost sdělit zastoupenému údaje potřebné k posouzení důvěryhodnosti osoby, se kterou navrhuje uzavření smlouvy, jestliže jej o to zastoupený požádá. Domnívám se, že tato povinnost obchodního zástupce je pro obchodního zástupce těžce splnitelná a potíže může způsobit možný široký výklad tohoto ustanovení.

## 2.4 Delcredere

Obecně obchodní zástupce neručí za splnění závazků třetí osobou, jíž navrhl zastoupenému jako smluvního partnera, či s níž v souladu se svým zmocněním uzavřel jménem zastoupeného obchod. Takové ručení však může být ze strany zastoupeného při uzavírání smlouvy o obchodním zastoupení s obchodním zástupcem vyžadováno, a v takovém případě se obchodní zástupce může písemně zavázat, že za splnění závazků třetí osobou bude ručit. Takové ručení se nazývá delcredere a je upraveno v ustanovení

---

<sup>35</sup> KOBLIHA, I., KALFUS, J., KROFTA, J. a kol. *Obchodní zákoník s komentářem*. 1. Vydání, Praha : Linde, 2006. s. 1414. ISBN 80-7201-564-8.

<sup>36</sup> ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1266 – 1267. ISBN 978-80-7400-354-7.

§ 658 odst. 2 ObchZ. Podmínkou pro vznik delcredere je dále kromě písemného příslibu zvláštní odměny za převzetí ručení také skutečnost, že tuto odměnu obchodní zástupce za převzetí ručení skutečně obdrží. Obchodní zástupce se svého práva na zvláštní odměnu odpovídající převzetí ručení za splnění závazku třetí osobou dohodou nemůže vzdát. Převezme-li obchodní zástupce ručení za splnění závazku třetí osobou, řídí se pak jeho práva a povinnosti podle ustanovení obchodního zákoníku o ručení (ust. § 303 a násl. ObchZ). Institut ručení za splnění závazku kontrahentem evropská směrnice 86/653/EHS neupravuje a neupravoval jej ani obchodní zákoník ve znění před novelizací zákonem č. 370/2000 Sb. Ustanovení týkající se institutu delcredere je ustanovením kogentním, smluvní strany se tak od něj nemohou odchýlit.

Domnívám se, že toto ustanovení není v praxi příliš často uplatňováno. Jen stěží si lze představit situaci, kdy obchodní zástupce převezme ručení za splnění závazku třetí osobou, a to za zvláštní odměnu, která bude nejspíš činit jen určité procento z plnění, ke kterému se třetí osoba vůči zastoupenému zaváže. Obchodní zástupce by tak vstupoval dobrovolně do rizika spočívajícího v možnosti, že v případě kdy svůj závazek ze smlouvy nesplní třetí osoba, bude toto plnění vyžadováno zastoupeným právě po obchodním zástupci. Toto plnění, za nějž by se obchodní zástupce zaručil, značně převyšuje obdrženou zvláštní odměnu. Tato zvláštní odměna nemůže vykompenzovat případnou hrozící platební neschopnost v důsledku uspokojení práva zastoupeného na obchodním zástupci jako ručiteli. Dohoda o ručení ve smyslu ustanovení § 658 odst. 2 ObchZ je jistě snem každého zastoupeného, ale domnívám se, že obchodní zástupci na takovou dohodu z výše uvedených důvodů nepřistupují.

## **2.5 Povinnost uchovávat doklady, podklady a pomůcky**

Obchodní zástupce má povinnost uchovávat pro zastoupeného doklady, podklady i jiné pomůcky či předměty, které při provádění činnosti obchodního zástupce získal či které získal od zastoupeného za účelem sjednávání či uzavírání obchodů.

Povinnost uchovávat doklady obchodnímu zástupci trvá po dobu, po kterou mohou být pro zastoupeného významné. Význam pro zastoupeného mohou mít takové doklady např. z důvodu plynutí záruční doby či promlčení. Může se pak jednat například o

daňové doklady nebo objednávky či smlouvy, které si zastoupený od obchodního zástupce nepřevzal, avšak jejich uchování může být pro ochranu zájmů zastoupeného důležité. Právě popsanou povinností obchodního zástupce uchovávat doklady, které mohou být pro zastoupeného důležité, není dotčena povinnost obchodního zástupce uchovávat doklady o vlastní činnosti podle obecné právní úpravy.

Co se týče podkladů a pomůcek, které mu zastoupený předal z důvodu jejich nezbytnosti k provádění činnosti obchodního zástupce dle smlouvy o obchodním zastoupení, je obchodní zástupce povinen opatrovat je s péčí, jaká se vyžaduje podle ustanovení o smlouvě o uložení věci<sup>37</sup>, neboť jsou po celou dobu trvání smluvního vztahu zásadně ve vlastnictví zastoupeného. Může se jednat např. o katalogy zboží, ceníky, propagační materiály, vzorky zboží apod. Po skončení smluvního vztahu vzniklého na základě smlouvy o obchodním zastoupení je obchodní zástupce povinen tyto věci zastoupenému vrátit, přičemž však není povinen vracet zastoupenému tu část věcí, jež vzhledem k jejich určení není možné zastoupenému vrátit. Věci, které obchodní zástupce zastoupenému při ukončení obchodního zastoupení nevrací, jsou konkrétně takové věci, které obchodní zástupce při své činnosti vykonávané dle smlouvy o obchodním zastoupení spotřebovává. Spotřebovat podklady a pomůcky může obchodní zástupce spotřebovat při plnění svého závazku např. tím, že je poskytne v rámci nabídky třetím osobám.

## 2.6 Povinnost spolupůsobit

Tím, že dojde k uzavření daného obchodu, nekončí činnost obchodního zástupce. Obchodní zákoník stanoví obchodnímu zástupci dispozitivně povinnost spolupůsobení, a to v ustanovení § 656, které si zachovalo svůj původní obsah z doby před harmonizací s evropskou směrnicí a které bylo inspirováno ustanovením § 610 zákoníku mezinárodního obchodu, rozdíl lze však spatřovat v tom, že zákoník mezinárodního obchodu obsahoval odlišnou formulaci a zmiňoval výslovně pouze nesrovnalosti *pokud vplynuly z vad zboží, které bylo předmětem zprostředkovaných obchodů*. V obchodním

---

<sup>37</sup> ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 1273. ISBN 978-80-7400-354-7.



zákoníku v rámci ustanovení týkajících se smlouvy o obchodním zastoupení se s odpovědností za vady nesetkáváme. Spolupůsobení obchodního zástupce se má dle dikce ustanovení § 656 ObchZ uskutečňovat v zájmu zastoupeného a podle jeho pokynů. Tímto ustanovením bylo zřejmě zamýšleno pouhé zdůraznění již stanovené obecné povinnosti obchodního zástupce, která je obsažena v ustanovení § 655 odst. 1 ObchZ. Je dle mého názoru samozřejmé, že požadavky na jednání obchodního zástupce obsažené v ustanovení § 655 odst. 1 se vztahují na veškerou jeho činnost, ke které se smlouvou o obchodním zastoupení zavázal.

## 2.7 Povinnost mlčenlivosti

Obchodní zákoník upravuje obecně ochranu informací, které smluvní strany při uzavírání obchodní smlouvy poskytnou druhé smluvní straně. Označí-li jedna ze smluvních stran, některou informaci jako *důvěrnou*, druhá strana, které byla tato informace poskytnuta, ji nesmí použít v rozporu s jejím účelem pro své potřeby, ani ji poskytnout třetí osobě. Co se týče této ochrany důvěrných informací, nezáleží, zda fakticky dojde k uzavření smlouvy či nikoli. Porušení této povinnosti stanovené v ustanovení § 271 ObchZ, má za následek povinnost té smluvní strany, která svou povinnost porušila, k náhradě škody za podmínek dle ustanovení § 373 an. ObchZ.

Výše uvedená ochrana důvěrných informací je pak dále konkretizována v ustanovení § 657 ObchZ, které obchodnímu zástupci zakazuje *bez souhlasu* zastoupeného sdělovat jiným osobám *jakékoli údaje*, které *získal od zastoupeného* při výkonu činnosti dle smlouvy o obchodním zastoupení, a to i těch, které nemají povahu obchodního tajemství<sup>38</sup>. Zmíněné údaje je obchodnímu zástupci zapovězeno rovněž využít je pro sebe nebo pro jiné osoby, pokud by to bylo v rozporu se zájmy zastoupeného. Sdělování takových údajů bez souhlasu zastoupeného či využití těchto údajů v rozporu se zájmy zastoupeného je obchodnímu zástupci zakázáno jak za trvání smluvního vztahu mezi obchodním zástupcem a zastoupeným, tak i po jeho ukončení. Mezi takové informace, které zmíněné ustanovení obchodního zákoníku chrání, patří

---

<sup>38</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 5. Díl. Praha : Linde, 1999. s. 385. ISBN 80-720-1175-8.

například adresář zákazníků. K porušení mlčenlivosti tak může ze strany bývalého obchodního zástupce dojít i v případě, kdy se obchodní zástupce nevydá na dráhu podnikání v oboru, který pro zastoupeného může být oborem konkurenčním. Využitím údajů, a tedy porušením povinnosti mlčenlivosti, se tak obchodní zástupce nemusí vůbec dopouštět konkurenčního jednání vůči zastoupenému. Jako příklad může posloužit právě využití zmíněného adresáře zákazníků při podnikání obchodního zástupce v odlišném oboru po ukončení smluvního vztahu se zastoupeným.

Povinnost zachování mlčenlivosti i po ukončení obchodního zastoupení je bezpochyby velmi významnou částí ustanovení § 657 ObchZ. Toto ustanovení by mělo chránit například obchodní strategii či obchodní tajemství zastoupeného a veškeré další informace a poznatky, které obchodní zástupce získal od zastoupeného před jejich komerčním využitím ze strany obchodního zástupce. Samo o sobě však uvedené ustanovení zastoupeného nechrání, není-li smlouvou stanovena žádná sankce za porušení povinnosti mlčenlivosti, mohl by se zastoupený domáhat snad jen náhrady škody, v případě, že by mu porušením této povinnosti ze strany obchodního zástupce nějaká škoda vznikla. Proto bych doporučovala ujednat si pro případ porušení povinnosti mlčenlivosti povinnost obchodního zástupce zaplatit zastoupenému smluvní pokutu. Avšak i přes sjednání smluvní pokuty pro případ porušení zmíněné povinnosti, by zastoupenému činilo dle mého názoru velké obtíže prokázat, že k porušení této povinnosti ze strany obchodního zástupce skutečně došlo.

## 3. Povinnosti zastoupeného

### 3.1 Povinnost úhrady finančních nároků obchodního zástupce

V první řadě má zastoupený povinnost hradit obchodnímu zástupci jeho finanční nároky, mezi něž patří *provize*, *náklady* spojené s činností obchodního zástupce, eventuální *odměna za ručení* za splnění závazku třetí osobou (tzv. *delcredere* – viz kapitola 2.) a *odškodnění*. Vzhledem k tomu, že právo na odškodnění je úzce spojeno s ukončením smlouvy o obchodním zastoupení, pojednávám o tomto institutu v kapitole 6., která následuje po kapitole pojednávající o zániku obchodního zastoupení.

#### 3.1.1 Výše provize

Nejvýznamnější povinností zastoupeného je jeho povinnost hradit obchodnímu zástupci úplatu za činnost vyvíjenou obchodním zástupcem, tj. provizi. Výše provize bývá obvykle smlouvou o obchodním zastoupení sjednána. V opačném případě, tedy pokud smluvní strany výši provize ve smlouvě o obchodním zastoupení nesjednají, náleží obchodnímu zástupci nárok na provizi ve výši odpovídající *zvyklostem* podle místa jeho činnosti a s ohledem na druh zboží, jehož se týká smlouva o obchodním zastoupení. Pokud takové zvyklosti nejsou, má obchodní zástupce nárok na tzv. *rozumnou odměnu*, jíž se má na mysli taková odměna, která přihlíží ke všem okolnostem uskutečněného úkonu, včetně místa činnosti, druhu zboží a průměrné výše provize na odpovídajícím trhu.<sup>39</sup> Z právě uvedeného vyplývá, že ujednání o výši provize není podstatnou náležitostí smlouvy o obchodním zastoupení, ale její smluvní úprava je dle mého názoru z praktického hlediska nezbytná.

Samotná úplatnost smlouvy o obchodním zastoupení však podstatnou náležitostí smlouvy o obchodním zastoupení je. Pokud by tedy smlouva byla uzavřena jako bezúplatná, nejednalo by se o smlouvu o obchodním zastoupení, což vyplývá ze základního ustanovení § 652 odst. 3 písm. a) ObchZ.

---

<sup>39</sup> PLÍVA, S. *Obchodní závazkové vztahy*. Praha : ASPI, a.s., 2009. s. 277. ISBN 978-80-7357-444-4.

Výše provize může být smlouvou určena např. jako procentuální část výše plnění třetí osoby z uzavřeného obchodu nebo může být určena fixní paušální částkou. Další možností je kombinace těchto dvou variant, která je dle mého názoru možností nevhodnější, neboť je bezpochyby přijatelná pro obě dvě smluvní strany. Paušálně stanovená výše provize (dále jen „fixní část provize“) poskytuje obchodnímu zástupci jistou míru finanční jistoty i v období, kdy nebude při své činnosti vyvíjené na základě smlouvy o obchodním zastoupení příliš úspěšný, avšak skutečnost, že druhou část provize tvoří procentuální část výše plnění třetí osoby z uzavřeného obchodu (dále jen „procentuální část provize“), pro něj tvoří velkou motivaci pro to, aby při své činnosti vyvíjel co největší úsilí. Domnívám se, že taková situace je pak žádoucí i pro zastoupeného, který tak není jediným, kdo má zájem na tom, aby obchodní zástupce byl při své činnosti co nejvíce úspěšný. Při stanovení fixní části provize by měly smluvní strany postupovat s ohledem na skutečnost, že v případě, kdy tato část provize bude oproti procentuální části provize relativně vysoká, mohl by být obchodní zástupce touto fixní částí provize již saturován. Pro získání (nejisté) procentuální části provize by tak obchodní zástupce při své činnosti již nemusel být tak motivován, a to v důsledku její nepatrné výše oproti výši (jisté) fixní části provize.

### **3.1.2 Právo na provizi**

Obchodnímu zástupci vzniká právo na provizi za podmínky, že v důsledku činnosti obchodního zástupce v souladu se smlouvou o obchodním zastoupení došlo k uzavření obchodu (smlouvy) s třetí osobou, a to dále dle ustanovení § 660 odst. 1 ObchZ teprve okamžikem, kdy jedna ze stran smlouvy – zastoupený či třetí osoba, s níž byl obchod uzavřen – splnila závazek ze smlouvy nebo v okamžiku, kdy zastoupený byl povinen splnit závazek na základě smlouvy uzavřené s třetí osobou. To znamená, že v případě, kdy povinným z uzavřené smlouvy s třetí osobou byl zastoupený, vzniká obchodnímu zástupci právo na provizi již okamžikem, jakmile byl zastoupený povinen svůj závazek ze smlouvy uzavřené s třetí osobou splnit. Toto ustanovení chrání obchodního zástupce a jeho účelem je zabránění nepoctivého chování ze strany zastoupeného, který by svým otálením se splněním svého závazku, mohl oddálit či vyloučit vznik práva na provizi.

Zachován je však také zájem zastoupeného, aby byl v případě jeho povinnosti vyplatit obchodnímu zástupci provizi, přesvědčen o tom, že samotná smlouva se zrealizuje.

Výše uvedené podmínky pro vznik práva na provizi jsou doplněny speciálním ustanovením § 660 odst. 2 ObchZ věta první, které stanoví, že právo na provizi vzniká obchodnímu zástupci nejpozději v okamžiku, kdy třetí osoba splnila svou část závazku nebo kdy byla povinna ji splnit, splnil-li zastoupený svoji část. Toto ustanovení, od něž se lze odchýlit dohodou smluvních stran jen ve prospěch obchodního zástupce, dle mého názoru může odradit potenciální zastoupené od uzavření smlouvy o obchodním zastoupení. Podle tohoto ustanovení je totiž zastoupený povinen obchodnímu zástupci vyplatit provizi, i v případě, kdy sám zastoupený svůj závazek z uzavřeného obchodu splnil, avšak třetí osoba nikoliv. Zastoupený se tak může dostat do tristní situace, kdy na základě uzavřených obchodů například zaplatil kupní cenu za zboží, které má být dodáno třetí stranou, avšak protiplnění nebude ze strany třetích osob plněno, a zároveň bude povinen obchodnímu zástupci platit provizi. Toto ustanovení dle mého názoru chrání obchodního zástupce až přespříliš, a tím způsobuje velmi nevýhodné postavení zastoupeného. Mám za to, že zastoupený by byl ochoten platit obchodnímu zástupci provizi, bylo-li by možné toto právo vázat na splnění závazku z uzavřeného obchodu ze strany třetí osoby. Taková možnost je dána u smlouvy o zprostředkování. Ačkoli ustanovení § 644 ObchZ stanoví, že zprostředkovateli vzniká nárok na provizi již okamžikem uzavření zprostředkované smlouvy, smluvní strany se od tohoto ustanovení mohou odchýlit, neboť se jedná o ustanovení dispozitivní povahy, a nic jim tak nebrání vznik práva na provizi podmínit splněním zprostředkované smlouvy.

Ustanovení § 660 odst. 2 věta druhá stanoví, že pokud má třetí osoba svůj závazek splnit až po uplynutí více než šesti měsíců po uzavření obchodu, vzniká obchodnímu zástupci nárok na provizi bezprostředně po uzavření obchodu. Uvedený případ vzniku práva na provizi se jeví jako zákonodárcovo pochybení, kdy toto ustanovení při novelizaci zákonem č. 370/2000 Sb. v zákoně ponechal. Toto ustanovení obchodního zákoníku chrání obchodního zástupce více, než je vyžadováno směrnicí a dovolím si tvrdit, že může způsobit nemalé obtíže zastoupenému, když obchodní zástupce motivován skutečností, že obdrží provizi ihned po uzavření obchodu, bude uzavírat především obchody dlouhodobé tak, aby vznik práva na jeho provizi nebyl vázán na

vznik povinnosti některé ze stran na základě smlouvy ani na její faktické splnění. Splnění takových dlouhodobých obchodů nemusí být jisté, avšak zastoupený je povinen ihned po jejich uzavření obchodnímu zástupci jeho provizi vyplatit. Od ustanovení § 660 odst. 2 ObchZ věta druhá se smluvní strany mohou na základě dohody odchýlit, avšak opět pouze jen ve prospěch obchodního zástupce.

Kogentní ustanovení § 660 odst. 5 pak upravuje případ, kdy je základem pro určení provize rozsah splněného závazku třetí osoby, v takovém případě se pak do tohoto základu započítává i plnění neuskutečněné z důvodů, za něž odpovídá zastoupený.

Odlišný okamžik vzniku práva na provizi nastává v případě, kdy je obchodní zástupce zavázán pouze obstarávat pro zastoupeného příležitost k uzavření obchodů s určitým obsahem s třetími osobami dle ustanovení § 661 ObchZ. V tomto speciálním případě vzniká obchodnímu zástupci právo na provizi již obstaráním příležitosti pro zastoupeného k uzavření obchodu. Vznik práva na provizi podmíněný pouhým obstaráním příležitosti k uzavření obchodu je pro obchodního zástupce velice výhodný a rozsah takové činnosti obchodního zástupce, z níž vzniká právo na provizi již okamžikem obstarání příležitosti k uzavření smlouvy, musí být ve smlouvě o obchodním zastoupení výslovně sjednán<sup>40</sup>, pokud by tomu tak nebylo, bylo by zapotřebí postupovat podle ustanovení §660 ObchZ. Ustanovení § 661 ObchZ je naopak velmi nevýhodné pro zastoupeného.

### **3.1.3 Obchody, za něž náleží provize**

Okruh případů, za něž obchodnímu zástupci náleží provize, je nutno rozlišovat především podle toho, zda byly obchody uzavřeny v době trvání smluvního závazku ze smlouvy o obchodním zastoupení nebo po jeho ukončení.

V případě, kdy byly obchody uzavřeny v době trvání smluvního závazku ze smlouvy o obchodním zastoupení, má obchodní zástupce právo na provizi, avšak pouze za podmínky dle ustanovení § 659a ObchZ, tedy když byl obchod uzavřen v důsledku

---

<sup>40</sup> ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 1272. ISBN 978-80-7400-354-7.

jeho činnosti nebo alespoň se třetí osobou, již předtím získal jako zákazníka pro tento druh obchodů nebo v případě, kdy tento zákazník sice nebyl získán obchodním zástupcem, ale spadal do jeho výhradního okruhu zákazníků při výhradním zastoupení (o výhradním zastoupení viz dále v kapitole 4.).

Ustanovení § 659a odst. 2 považuji za nevýhodné pro zastoupeného a pro obchodního zástupce zcela demotivující, aby vyvíjel větší úsilí při své činnosti, k níž se smlouvou o obchodním zastoupení zavázal, když mu vznikne právo na provizi i v případě, kdy se žádným způsobem o uzavření obchodu nezapřičiní. Zcela běžný případ, kdy zákazníci kontaktují zastoupeného samy, zastoupenému zakládá povinnost zaplatit obchodnímu zástupci provizi.

Případy, kdy byly obchody uzavřeny v době po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení, jsou upraveny v ustanovení § 659b ObchZ tak, že obchodní zástupce má právo na provizi z takových obchodů, k nimž došla objednávka před ukončením smlouvy o obchodním zastoupení. Dalším případem, kdy došlo k uzavření obchodů teprve po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení a kdy má obchodní zástupce ještě právo na provizi je situace, kdy byl obchod uskutečněn především v důsledku činnosti obchodního zástupce, je-li obchod uzavřen v rozumné lhůtě po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení. Obchodní zákoník ve zmíněném ustanovení § 659b užívá pojmu *úkon* namísto pojmu *obchod*. Pojem *obchod* je jako legislativní zkratka uveden již v uvozujícím základním ustanovení upravujícím smlouvu o obchodním zastoupení. Kromě ustanovení § 659b používá termínu *úkon* také ustanovení § 655a odst. 2 ObchZ. Zákonodárce se v těchto případech zřejmě dopustil nedopatření při překladu směrnice, neboť ta na obou místech používá termínu *commercial transaction*, kterému spíše odpovídá právě český pojem *obchod*<sup>41</sup>.

Situace, kdy stávající obchodní zástupce nemá právo na provizi, nastává v případě, kdy právo na provizi má v souladu s ustanovením § 659b ObchZ předcházející obchodní zástupce. Zákon však připouští případné rozdělení provize mezi oba obchodní

---

<sup>41</sup> BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 417. ISBN 978-80-7400-337.

zástupce (tedy mezi předcházejícího a stávajícího), a to v případě, kdy je to vzhledem k okolnostem spravedlivé.

Obchodnímu zástupci dále nevznikne nárok na provizi v případech, kdy byl při uzavírání konkrétního obchodu činný jako obchodní zástupce nebo zprostředkovatel pro třetí osobu, s níž zastoupený uzavřel obchod. Právě uvedené ustanovení obchodního zákoníku (ust. § 659 odst. 3 ObchZ) je ustanovením dispozitivním, obchodní zástupce a zastoupený mohou použitím tohoto ustanovení svým ujednáním vyloučit.

#### **3.1.4 Splatnost provize**

Splatnost provize v zásadě souvisí se vznikem práva na provizi. Obchodní zákoník stanoví, že provize je splatná nejpozději v poslední den měsíce následujícího po skončení čtvrtletí, v němž vzniklo právo na provizi. Obchodní zástupce a zastoupený si však mohou sjednat splatnost provize odlišně od ustanovení obchodního zákoníku, avšak nesmí se ve svém ujednání od tohoto ustanovení odchýlit v neprospěch obchodního zástupce.

#### **3.1.5 Zánik práva na provizi**

Zánik práva na provizi upravuje ustanovení § 662 ObchZ, které shodně s ustanovením čl. 11 směrnice stanoví, že právo na provizi zanikne, je-li zřejmé, že smlouva mezi zastoupeným a třetí osobou nebude splněna, a jestliže nesplnění není důsledkem okolností přičitatelných zastoupenému.

Smluvní strany nemohou svým ujednáním rozšířit případy, kdy obchodnímu zástupci zaniká právo na provizi, avšak není vyloučeno, aby zákonem vypočtený případ zániku práva na provizi byl smluvními stranami zúžen či zcela vyloučen. Ustanovení obchodního zákoníku totiž stanoví, že od ustanovení § 662 odst. 1 ObchZ se lze případně dohodou odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce.



Zanikne-li právo na provizi teprve poté, kdy již byla provize obchodnímu zástupci vyplacena, je nutné, aby ji obchodní zástupce zastoupenému vrátil. Jednalo by se totiž o bezdůvodné obohacení obchodního zástupce podle ustanovení § 451 odst. 2 ObčZ.

### **3.1.6 Náklady**

Obchodní zástupce má vedle provize nárok na úhradu nákladů, které při plnění svých závazků ze smlouvy o obchodním zastoupení vynaložil, pouze v případě, kdy tak explicitě stanoví smlouva. A pokud tomu tak je, vzniká obchodnímu zástupci nárok na úhradu jeho nákladů pouze v případě, že mu vznikl i nárok na provizi z příslušného obchodu, nestanoví-li smlouva o obchodním zastoupení něco jiného. Náklady, které obchodní zástupce při své činnosti vynaložil, aniž by došlo k úspěšnému uzavření obchodu (a následně pak ke vzniku práva na provizi), si nese obchodní zástupce ze svého. V případě, že smlouva zvláštní ustanovení o hrazení nákladů obchodnímu zástupci neobsahuje, má se za to, že náklady jsou zahrnuty v provizi.

Pro smluvenou úhradu nákladů platí stejně jako pro vznik práva na provizi, že obchodnímu zástupci nevzniká právo na jejich úhradu, jestliže byl obchodní zástupce činný jako obchodní zástupce nebo zprostředkovatel pro třetí osobu, s níž zastoupený uzavřel daný obchod.

### **3.2 Povinnost jednat poctivě a v dobré víře**

Požadavek na poctivé jednání v dobré víře vůči obchodnímu zástupci byl doplněn do obchodního zákoníku harmonizační novelou. Tato povinnost zastoupeného odpovídá téže povinnosti obchodního zástupce vůči zastoupenému. Povinnost poctivého jednání v dobré víře vůči obchodnímu zástupci je v ustanovení obchodního zákoníku konkretizována povinností poskytnout obchodnímu zástupci potřebnou dokumentaci, která se vztahuje k předmětu obchodů a dále povinností informační, která pro zastoupeného znamená povinnost obstarat obchodnímu zástupci informace nezbytné k plnění závazků ze smlouvy o obchodním zastoupení, a dále povinnost informovat

obchodního zástupce v přiměřené lhůtě o tom, že zastoupený přijal, odmítl nebo nesplnil úkon obstaraný zástupcem.

Dále zákon zmiňuje povinnost zastoupeného informovat obchodního zástupce o tom, že předpokládá významné snížení rozsahu činnosti oproti tomu, co by mohl obchodní zástupce očekávat. Zastoupený je na základě ustanovení § 662a odst. 1 ObchZ povinen obchodnímu zástupci předat výkaz o dlužné provizi, a to nejpozději poslední den měsíce následujícího po čtvrtletí, ve kterém se provize stala splatnou.

Na žádost obchodního zástupce je pak zastoupený dle ustanovení § 662a odst. 2 ObchZ povinen poskytnout obchodnímu zástupci veškeré údaje, které obchodní zástupce nemá sám k dispozici, a které jsou potřebné pro ověření správnosti výše vyplácené provize. Bez součinnosti zastoupeného poté, kdy jej obchodní zástupce o předmětné údaje požádá, se však obchodní zástupce ocitne ve slepé uličce. Nebude-li tedy porušení této povinnosti zastoupeného ve smlouvě o obchodním zastoupení zajištěno smluvní pokutou, nebude tato povinnost zastoupeného pro obchodního zástupce mít příliš velký význam, pokud mu zastoupený předmětné údaje na žádost neposkytne. Mám za to, že v praxi se obchodní zástupce setká spíše s neochotou zastoupeného nechat obchodního zástupce nahlédnout do své účetní evidence.

Ustanovení § 662a odst. 3 ObchZ stanoví, že od ustanovení odstavce prvního a druhého ustanovení § 662a se lze dohodou odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce.

### **3.3 Podklady a pomůcky**

Zastoupený má vůči obchodnímu zástupci dle ustanovení § 663 ObchZ povinnost předat mu veškeré podklady potřebné k provádění jeho činnosti dle smlouvy o obchodním zastoupení, jakož i další potřebné pomůcky. Jak již bylo uvedeno výše v souvislosti s povinnostmi obchodního zástupce, podklady i pomůcky, které za účelem výkonu činnosti dle smlouvy o obchodním zastoupení předá zastoupený obchodnímu zástupci, zůstávají po celou dobu výkonu této činnosti ve vlastnictví zastoupeného a obchodní zástupce mu tyto věci při ukončení smluvního vztahu v zásadě vrátí zpět.

Zastoupený je povinen předávat obchodnímu zástupci podklady a pomůcky i v případě, že dojde k jejich změnám. Praktickým příkladem změn podkladů mohou být změny katalogů nabízeného zboží či změny ceníků.

Ustanovení obchodního zákoníku, podle něhož je zastoupený povinen předat obchodnímu zástupci podklady a pomůcky, je ustanovením dispozitivním. Smluvní strany tak mohou sjednat, že si obchodní zástupce zajistí podklady a pomůcky potřebné pro plnění svých závazků sám.

## 4. Výhradní a nevýhradní obchodní zastoupení

Obchodní zastoupení se rozlišuje z hlediska teritoria na dvě formy, a to *výhradní* – někdy též označováno jako *exkluzivní* – a *nevýhradní*. Pokud ve smlouvě o obchodním zastoupení není výslovně sjednáno obchodní zastoupení výhradní, pak se jedná o obchodní zastoupení nevýhradní. Výhradní obchodní zastoupení v praxi zpravidla následuje teprve po úspěšné spolupráci smluvních partnerů ve formě nevýhradního obchodního zastoupení a znamená jejich užší obchodní spojení<sup>42</sup>. Obsah výhradního i nevýhradního zastoupení může být smlouvou upraven odchýlně od úpravy uvedené v ustanovení § 664 a § 665 ObchZ.

### 4.1 Výhradní obchodní zastoupení

Pokud strany zamýšlejí obchodní zastoupení jako výhradní, musí si výhradnost zastoupení ve smlouvě sjednat. Projev vůle založit exkluzivní obchodní zastoupení musí být jednoznačný a výslovný. V případě výhradního obchodního zastoupení vyvstává do popředí význam ujednání smluvních stran ohledně přesného vymezení činnosti obchodního zástupce, včetně jeho územní působnosti<sup>43</sup>. Exkluzivita obchodního zastoupení může být stanovena kromě místního určení rovněž vzhledem k osobám, s nimiž má obchodní zástupce uzavírat obchody. K této skutečnosti dospějeme extenzivním výkladem ustanovení obchodního zákoníku v souladu se směrnicí, která hovoří o *skupině určitých zákazníků*<sup>44</sup>.

V případě výhradního obchodního zastoupení smí obchodní zástupce vykonávat sjednanou činnost pouze pro zastoupeného, je mu tedy zapovězeno vykonávat ji pro jiné osoby, jakož i na vlastní účet nebo na účet jiné osoby. Zastoupený pak nesmí pro stanovené území a pro určený okruh obchodů pověřit obchodním zastoupením jiného obchodního zástupce. Pokud by jeden ze smluvních partnerů porušil povinnost zdržet se zakázaného jednání vyplývajícího z povahy výhradního obchodního zastoupení,

---

<sup>42</sup> RABAN, P. *Obchodní zákoník. Komentář. Judikatura*. 5. doplněné vydání. Praha: Eurounion, 2007. s. 682. ISBN 978-80-7317-060-8.

<sup>43</sup> O vymezení činnosti a působnosti obchodního zástupce bylo pojednáno v kapitole 1.

<sup>44</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 5. Díl*. Praha : Linde, 1999. s. 401. ISBN 80-720-1175-8.

odpovídal by za škodu, která by v důsledku takového jednání druhému partnerovi vznikla a zároveň by taková skutečnost byla důvodem pro poškozenou stranu k odstoupení od smlouvy o obchodním zastoupení. Protože ustanovení týkající se výhradního obchodního zastoupení je ustanovením dispozitivním, je možné, aby byla smluvena jen částečná exkluzivita zavazující např. jen obchodního zástupce či naopak jen zastoupeného.

Zastoupený však může sám i bez součinnosti obchodního zástupce ve stanoveném území sjednávat obchody, avšak – jak již bylo uvedeno výše – za takové obchody náleží obchodnímu zástupci právo na provizi, jakoby obchody uzavřel výhradní obchodní zástupce sám či v součinnosti se zastoupeným. Smluvní strany se však mohou dohodnout na jiném řešení, mohou tedy například vyloučit provizi z takových obchodů uzavřených zastoupeným či ponížít její výši. Obchodní zájmy zastoupeného na dosahování možnostem odpovídajících obchodních výsledků jsou chráněny ustanovením § 670 ObchZ, které stanoví možnost vypovědět smlouvu o výhradním obchodním zastoupení také v případě, kdy byla uzavřena na dobu určitou (viz dále v kapitole 5.).

#### **4.2 Nevýhradní obchodní zastoupení**

Obchodní zastoupení se objevuje častěji ve formě zastoupení nevýhradního. Nevýhradnímu obchodnímu zastoupení je v obchodním zákoníku věnováno ustanovení § 664 o jediném odstavci. V důsledku bezproblémovosti institutu nevýhradního obchodního zastoupení oproti obchodnímu zastoupení výhradnímu, je stručné ustanovení v obchodním zákoníku zřejmě postačující.

Pokud má obchodní zastoupení povahu zastoupení nevýhradního, může zastoupený při něm pověřit obchodním zastoupením, které sjednal s obchodním zástupcem, i jiné osoby. Naproti tomu je pak obchodní zástupce oprávněn činností, k níž se zavázal vůči zastoupenému, vykonávat současně i pro jinou osobu a může rovněž uzavírat obchody, které jsou předmětem obchodního zastoupení, na vlastní účet nebo na účet jiné osoby.

## 5. Doba a zánik obchodního zastoupení

### 5.1 Doba trvání smlouvy

Smlouva o obchodním zastoupení může být uzavřena jak na dobu určitou, tak na dobu neurčitou. Pro závazek založený na určitou dobu je typické, že skončí bez dalšího uplynutím této doby. Řídí-li se však smluvní strany smlouvou i po jejím skončení, tedy po uplynutí doby, na niž byla sjednána, pak se smlouva mění na smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou. Jedná se o právní fikci, která byla do obchodního zákoníku transponována do souladu s ustanovením v čl. 14 směrnice. Úprava automatické konverze smlouvy uzavřené na dobu určitou je výjimkou ze zásady vyjádřené v ust. § 578 občanského zákoníku, že práva i povinnosti zaniknou uplynutím doby, na kterou byly omezeny, a podobá se úpravě pracovního poměru v ust. § 65 odst. 2 zákoníku práce. Automatickou konverzi smlouvy uzavřené na dobu určitou na smlouvu na dobu neurčitou mohou smluvní strany vyloučit, neboť se jedná o ustanovení dispozitivní povahy.

Dohoda o době trvání vztahu není podstatnou částí smlouvy o obchodním zastoupení, zcela jistě se však jedná o běžnou složku smlouvy o obchodním zastoupení (*naturalia negotii*), která nemá význam jen z hlediska samotné doby trvání smlouvy, ale také z hlediska jejího ukončení. Obchodní zákoník tak pro tyto případy stanoví, že pokud ze smlouvy o obchodním zastoupení není patrné, že strany měly vůli uzavřít smlouvu na dobu určitou nebo nevyplývá-li to ze samotného účelu smlouvy, kterým může být jednoznačně časově ohraničená obchodní akce, je smluvní vztah sjednán na dobu neurčitou.

### 5.2 Výpověď smlouvy

Na rozdíl od zásady stanovené v ustanovení § 582 ObčZ, připouští zákon u výhradního zastoupení výpověď i v případě, kdy je smlouva sjednána na dobu určitou. Tento případ je upraven v ustanovení § 670 ObchZ, které stanoví, že oprávněním vypovědět takovou smlouvu disponují obě dvě smluvní strany. Smlouvu může vypovědět obchodní zástupce či zastoupený v případě, kdy objem obchodu nedosáhl

během posledních dvanácti měsíců objemu obchodů stanoveného ve smlouvě o obchodním zastoupení, jinak přiměřeného odbytovým možnostem, a sice ve výpovědní lhůtě dle ustanovení § 668 odst. 3, přičemž nelze ujednáním stran tuto výpovědní lhůtu zkrátit.

Smluvní vztah uzavřený na dobu neurčitou může zaniknout zejména výpovědí dle ustanovení § 668 odst. 3 ObchZ, přičemž výpověď může podat kterákoli ze smluvních stran, a to bez udání důvodu. Délka výpovědní lhůty není zcela ponechána na autonomii smluvních stran, v souladu s ustanovením v čl. 15 odst. 2 směrnice činí výpovědní lhůta v prvním roce trvání smlouvy jeden měsíc, ve druhém roce dva měsíce a ve třetím a následujících letech tři měsíce. Směrnice ponechává členským státům možnost pro další roky výpovědní lhůtu prodlužovat, a to vždy o jeden měsíc za každý rok trvání smlouvy až na šestiměsíční dobu, této možnosti však český zákonodárce nevyužil.

Smluvní strany si mohou sjednat výpovědní lhůtu delší, než jak ji určuje obchodní zákoník, avšak musí dodržet pravidlo, že pokud výpovědní lhůtu prodlouží, nesmí být takto sjednaná výpovědní lhůta kratší pro zastoupeného než výpovědní lhůta, kterou je vázán obchodní zástupce.

Pro smlouvy o obchodním zastoupení, které byly původně uzavřeny na dobu určitou, avšak v souladu s ustanovením § 667 ObchZ se změnilo na smlouvy uzavřené na dobu neurčitou, platí stejná délka výpovědní lhůty s tím, že zcela logicky je výpovědní lhůtu zapotřebí počítat s přihlédnutím k uplynulé určité době trvání smluvního vztahu, která předcházela přeměně na smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou.

V případě výpovědi smlouvy o obchodním zastoupení, bude smlouva ukončena uplynutím výpovědní lhůty. Konec výpovědní lhůty mohou strany sjednat ve smlouvě, pokud tak neučiní, stanoví obchodní zákoník podpůrně, že výpovědní lhůta skončí ke konci kalendářního měsíce.

### 5.3 Odstoupení od smlouvy

Vedle obecného práva od smlouvy odstoupit podle ustanovení § 344 a násl. ObchZ<sup>45</sup>, přiznává dispozitivní ustanovení obchodního zákoníku jak obchodnímu zástupci, tak i zastoupenému zvláštní právo od smlouvy o obchodním zastoupení odstoupit, a to v případě, kdy jedna ze smluvních stran porušila svou povinnost vyplývající z povahy výhradního obchodního zastoupení. Nebyly-li smluvními stranami povinnosti smluvních stran v případě výhradního zastoupení vyloučeny, má obchodní zástupce právo od smlouvy o obchodním zastoupení odstoupit v případě, kdy zastoupený pověřil výkonem činnosti dle smlouvy o obchodním zastoupení též jiného obchodního zástupce. Obchodnímu zástupci pak za podmínek uvedených v ustanovení § 669 a § 669a vzniká právo na odškodnění (viz následující kapitola). Zastoupený má oprávnění od smlouvy o obchodním zastoupení odstoupit tehdy, když obchodní zástupce vykonává činnost, která je předmětem jeho závazku vůči zastoupenému, i pro jiné osoby.

### 5.4 Ukončení smlouvy dohodou

Pouze pro úplnost uvádím, že smlouvu o obchodním zastoupení lze ukončit dohodou obou smluvních stran, účinky zániku smlouvy tak mohou nastat k určitému datu, aniž by smluvní strany byly nuceny zachovat výpovědní lhůtu. Vzhledem k tomu, že pro smlouvu o obchodním zastoupení je zákonem předepsána obligatorní písemná forma, je pro dohodu o ukončení takové smlouvy nutná rovněž písemná forma.

Ustanovení § 272 odst. 2 ObchZ stanoví, že je-li smlouva uzavřena písemně a obsahuje-li ujednání o tom, že může být měněna nebo zrušena jen v písemné formě, může být taková smlouva změněna nebo zrušena jen písemně. Toto ustanovení je však zapotřebí z hlediska logického a systematického vykládat tak, že v případech, kdy zákon stanoví pro uzavření smlouvy písemnou formu, nelze takovou smlouvu zrušit

---

<sup>45</sup> Další případy, kdy některé ze smluvních stran vznikne právo od smlouvy odstoupit, si mohou smluvní strany ve smlouvě dohodnout (vedle důvodů pro odstoupení stanovených v zákoně).



ústně, popř. konkludentním projevem, ale tento úkon je možné provést jen v písemné formě<sup>46</sup>.

---

<sup>46</sup> Tento výklad ustanovení § 272 odst. 3 ObchZ vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 29. května 2008, č.j. 32 Odo 890/2006, zdroj: [www.nsoud.cz](http://www.nsoud.cz).

## 6. Právo na odškodnění

Právo na odškodnění má obchodní zástupce v případě ukončení smlouvy o obchodním zastoupení, a to za splnění zákonných podmínek. Jedná se o právo obchodního zástupce na jakousi výsluhu.<sup>47</sup> M. Tomsa<sup>48</sup> toto právo také definuje jako právo na doplňkovou odměnu za dosavadní činnost obchodního zástupce při skončení obchodního zastoupení z důvodů, které nelze obchodnímu zástupci přičítat k tíži.

### 6.1 Úprava odškodnění před harmonizací se směrnicí

Před harmonizační novelou se právo na odškodnění nazývalo – dle mého názoru příznačněji – jako *odměna za získané zákazníky* a bylo upraveno ustanovení § 669 ObchZ, které však bylo slabým místem úpravy smlouvy o obchodním zastoupení. Přestože uvedené ustanovení § 669 ObchZ před harmonizační novelou bylo ustanovením kogentním, což odpovídalo evropské směrnici, bylo jedním z nejslabších ustanovení nejen z hlediska souladu s evropským právem, ale též z hlediska věcného řešení dané problematiky<sup>49</sup>.

Zmíněné problematické ustanovení totiž stanovilo, že pokud smlouvu o obchodním zastoupení vypověděl po uplynutí jednoho roku od jejího uzavření zastoupený, byl povinen poskytnout obchodnímu zástupci odměnu za získané zákazníky. Původní ustanovení § 669 ObchZ dále upravovalo výši této odměny za získané zákazníky, která, v případě, kdy smluvní strany nesjednaly odměnu jinou, činila 10% za každý ukončený rok trvání smlouvy z provize, na kterou vznikl obchodnímu zástupci nárok z obchodů uzavřených v uplynulých 12 měsících. Toto ustanovení mohlo vést k nespravedlivým důsledkům, a to např. v případě, kdy by zastoupený smlouvu vypověděl pro porušení povinností obchodním zástupcem, neboť i přesto by byl zastoupený povinen obchodnímu zástupci na základě kogentního ustanovení zaplatit odměnu za získané

---

<sup>47</sup> BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 419. ISBN 978-80-7400-337.

<sup>48</sup> TOMSA, M. *Obchodní závazkové vztahy a občanský a obchodní zákoník po novele. Obchodní právo*. 2001, 4, s. 8. ISSN 1210-8278.

<sup>49</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 5. Díl*. Praha : Linde, 1999. s. 407. ISBN 80-720-1175-8.

zákazníky. Dalším nespravedlivým důsledkem mohla být situace, kdy sám obchodní zástupce vypověděl smlouvu např. z důvodů invalidity nebo nemoci, nebo kdy závazek ze smlouvy zanikne v důsledku smrti obchodního zástupce<sup>50</sup>. V právě popsaných situacích právo na odměnu za získané zákazníky nevzniklo.<sup>51</sup> Právo na odměnu za získané zákazníky vzniklo v případech, kdy smlouvy vypověděl zastoupený, a to bez rozlišení důvodů takové výpovědi. Právo na odměnu však obchodnímu zástupci nevzniklo v případě, kdy zastoupený od smlouvy odstoupil, jediným nárokem obchodního zástupce v takovém případě byla pouze možnost domáhat se náhrady škody způsobené případným porušením smluvní povinnosti.

Právo na odměnu za získané zákazníky dle dřívější dikce obchodního zákoníku vzniklo obchodnímu zástupci jen v případě, že výpověď byla zastoupeným podána až po uplynutí jednoho roku ode dne jejího uzavření.

S ohledem na výše uvedená úskalí původní úpravy v době před rokem 2001, tedy před účinností harmonizační novely, byla potřeba harmonizace s evropskou směrnicí zřejmě nezbytná.

## 6.2 Odškodnění a náhrada škody podle směrnice

Evropská směrnice obsahuje úpravu podstatně diferencovanější. Vzorem pro směrnicí byla úprava obsažená v německém obchodním zákoníku, který pro tento institut používá ve svém ustanovení § 89b termínu *Ausgleich*, což znamená vyrovnání či kompenzace.

Evropská směrnice vychází z názoru, že v důsledku ukončení smluvního vztahu mezi obchodním zástupcem a zastoupeným dochází ke vzniku práva obchodního zástupce na náhradu ušlé provize, kterou by jinak zastoupený měl zástupci vyplatit, kdyby smluvní vztah pokračoval. Směrnice tak obsahuje ustanovení o nároku obchodního zástupce na *odškodnění* nebo na *náhradu škody*, čímž se snaží zajistit

---

<sup>50</sup> Spravedlivější je úprava ve směrnici, která pro případ úmrtí obchodního zástupce výslovně stanoví, že právo na odškodnění v takovém případě ukončení smluvního vztahu, vznikne.

<sup>51</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 5. Díl*. Praha : Linde, 1999. s. 407. ISBN 80-720-1175-8.

obchodnímu zástupci po ukončení smluvního vztahu jistou finanční kompenzací za to, že zastoupenému výkonem činnosti, ke které se vůči němu zavázal, zajistil nové zákazníky, vytvořil mu podmínky pro úspěšné pokračování v obchodování a rovněž do této činnosti investoval své finanční prostředky, jejichž návratnost se ukončením smluvního vztahu neuskutečnila<sup>52</sup>.

Směrnice ve svém ustanovení čl. 16 a násl. dává členským státům na výběr ze dvou institutů sloužících k tomu, aby obchodní zástupce po zániku smlouvy o obchodním zastoupení získal nějakou finanční kompenzací. Členské státy musí v souladu s ustanovením směrnice do svých právních předpisů začlenit institut *odškodnění* nebo institut *náhrady škody*.

Nárok na *odškodnění* má dle směrnice obchodní zástupce za kumulativního splnění následujících podmínek: za první – jestliže zastoupenému přivedl nové zákazníky nebo podstatně zvýšil objem obchodu se stávajícími zákazníky a zastoupený má i nadále podstatné výhody z obchodu s těmito zákazníky a za druhé – jestliže zaplacení takové odměny je spravedlivé s ohledem na všechny okolnosti, zejména na provize, o které obchodní zástupce přichází, a které vyplývají z obchodu s těmito zákazníky. Výše odškodnění je omezena, a to tak, že nesmí překročit částku rovnající se ročnímu odškodnění vypočítanému z průměrné roční provize pobírané obchodním zástupcem během pěti posledních let, a pokud smlouva trvá dobu kratší než pět let, je odškodnění počítáno z průměru za dotčené období trvání smlouvy.

Je s podivem, že text směrnice<sup>53</sup> u druhé podmínky citované výše zcela neorganicky používá termín *odměna* namísto termínu *odškodnění*. Po srovnání s jinými jazykovými verzemi (anglickou, německou a polskou) jsem dospěla k názoru, že se zřejmě jedná o nedopatření. Tento můj názor je podpořen rovněž zněním překladu směrnice uveřejněného I. Pelikánovou<sup>54</sup>, který v předmětném ustanovení používá termínu *odškodnění*. Rovněž zákonodárce zřejmě vycházejí z překladu uveřejněného I.

---

<sup>52</sup> BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 419. ISBN 978-80-7400-337.

<sup>53</sup> Zdroj: <http://eur-lex.europa.eu>.

<sup>54</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 5. Díl. Praha : Linde, 1999. s. 370. ISBN 80-720-1175-8.

Pelikánovou použil v ustanovení aktuálního znění ustanovení § 669 ObchZ správného termínu *odškodnění*.

Směrnice dále vedle odškodnění upravuje právo na *náhradu škody*, která obchodnímu zástupci vznikne v důsledku zániku vztahu se zastoupeným. Směrnice uvádí, že tato škoda vzniká zejména, dojde-li k zániku smluvního vztahu za okolností, které zbavují obchodního zástupce provizí, které by při řádném plnění smlouvy získal, a za okolností, které zastoupenému poskytují značné výhody spojené s činností obchodního zástupce, nebo které obchodnímu zástupci neumožní umociť náklady a výdaje, které vynaložil na splnění smlouvy na doporučení zastoupeného.

Nárok na odškodnění nebo na náhradu škody pak může obchodní zástupce pozbyť v případech, kdy zastoupenému ve lhůtě jednoho roku od zániku smlouvy neoznámí, že svůj nárok hodlá uplatnit.

Ustanovení čl. 18 směrnice stanoví případy, kdy se odškodnění nebo náhrada škody nevyplácí. Mezi tyto případy náleží situace, kdy zastoupený vypověděl smlouvu v důsledku neplnění povinností ze strany obchodního zástupce<sup>55</sup>, dále situace, kdy smlouvu vypoví obchodní zástupce, ledaže důvodem této výpovědi jsou okolnosti na straně zastoupeného, vysoký věk, choroba nebo nemoc obchodního zástupce, a z těchto důvodů na něm nelze spravedlivě požadovat, aby nadále vykonával svou činnost a dále situace, kdy po dohodě se zastoupeným do smluvního vztahu mezi zastoupeným a obchodním zástupcem nastoupí namísto obchodního zástupce obchodní zástupce nový.

### **6.3 Právo na odškodnění dle současné úpravy**

Český zákonodárce zvolil z výše uvedených možností úpravu týkající se *odškodnění* (nikoli náhrady škody), která odpovídá výše popsané úpravě ve směrnici, a nalezneme ji v ustanovení § 669 a § 669a ObchZ.

Placení odškodnění má být dle dikce výše uvedeného ustanovení obchodního zákoníku spravedlivé, jsou-li vzaty v úvahu všechny okolnosti, mezi něž můžeme

---

<sup>55</sup> Za situace, kdy by neplnění smluvních povinností obchodním zástupcem zastoupeného opravňovalo k okamžitému ukončení smlouvy.

kromě zákonem vyjmenovaných zařadit například skutečnost, zda obchodní zástupce řádně plnil své povinnosti, nebo na základě jakého důvodu byl smluvní vztah ukončen.

Zastoupený je povinen v případě naplnění předpokladů pro vznik práva na odškodnění, obchodnímu zástupci odškodnění zaplatit.

Je možno klást si otázku, jakým okamžikem se odškodnění stane splatným. Ustanovení obchodního zákoníku neupravují speciálně splatnost odškodnění a neupravuje-li jej ani smlouva, je zapotřebí řídit se ustanovením části třetí obchodního zákoníku, která upravuje obecně obchodní závazkové vztahy. Ustanovení § 340 odst. 2 ObchZ nám tak na položenou otázku odpovídá, že odškodnění je splatné poté, kdy obchodní zástupce zastoupeného k jeho zaplacení vyzve. Tuto výzvu je však třeba odlišit od oznámení obchodního zástupce zastoupenému o tom, že uplatňuje svá práva na odškodnění dle ustanovení § 669 odst. 5 ObchZ. Samozřejmě je možné a praktické výzvu k plnění spojit s oznámením dle ustanovení § 669 odst. 5 ObchZ, avšak obchodní zástupce si musí být vědom toho, že pokud dle ustanovení § 669 odst. 5 ObchZ neoznámí zastoupenému nejpozději do jednoho roku od ukončení smlouvy, jeho právo na odškodnění se prekluduje.

Ustanovení § 669 odst. 3 stanoví, že přiznání odškodnění nezabavuje obchodního zástupce práva na náhradu škody. Jedná se o výslovné vyjádření, jehož účelem je odstranění pochybností o tom, že právo na odškodnění není náhradou škody ve smyslu ustanovení § 373 ObchZ. Nutno tedy poznamenat, že v případě, kdy by právo na odškodnění vzhledem k relativně krátké době pro jeho uplatnění zaniklo prekluzí, stále by obchodnímu zástupci příslušelo právo na náhradu škody, to však samozřejmě pouze v případě naplnění zákonných předpokladů pro vznik práva na náhradu škody.

Obchodní zákoník dále stanoví, že právo na odškodnění vznikne též tehdy, pokud zastoupení zaniklo na základě úmrtí obchodního zástupce. Dle původního znění obchodního zákoníku před harmonizační novelou v takovém případě právo na odškodnění nevzniklo. V souladu se směrnicí tak došlo ke zvýšení ochrany strany obchodního zástupce, potažmo jeho právních nástupců.

Zajímavá je problematika ohledně nemožnosti realizace ustanovení § 669 odst. 5 ObchZ v případě vzniku situace popsané v ustanovení § 669 odst. 4, tedy kdy dojde k ukončení smlouvy o obchodním zastoupení v důsledku úmrtí obchodního zástupce. Ustanovení § 669 odst. 5 pak totiž ukládá právě obchodnímu zástupci, aby ve stanovené lhůtě zastoupenému oznámil, že právo na odškodnění uplatňuje. Dle názoru K. Marka<sup>56</sup> dědice zánik práva, jestliže neoznámí zastoupenému do jednoho roku od ukončení smlouvy, nestíhá. Domnívám se, že ustanovení týkající se práva na odškodnění je v tomto směru neúplné a s ohledem na skutečnost, že v ustanovení § 669 odst. 4 bylo předpokládáno, že v případě zániku smlouvy v důsledku smrti obchodního zástupce, rovněž vznikne právo na odškodnění, mělo dle mého názoru na tuto skutečnost být myšleno rovněž při formulaci ustanovení § 669 odst. 5 ObchZ. V uvedeném ustanovení se však nikterak nehovoří o dědici obchodního zástupce či vůbec o tom, zda se prekluzivní lhůta vztahuje též na situaci dle odstavce čtvrtého.

Dále se domnívám, že pokud nastane situace předpokládaná v ustanovení § 669 odst. 4 ObchZ, nebude pro dědice jediné úskalí činit ustanovení § 669 odst. 5 ObchZ. Další problém při uplatnění dědicova nároku nastane v okamžiku, kdy bude právo na odškodnění uplatňovat v soudním sporu. Samotnému obchodnímu zástupci bude činit nemalé obtíže prokázat v soudním sporu splnění podmínek, jejichž naplnění je zapotřebí pro vzniku práva na odškodnění. Lze si proto představit, jak složité bude unést takové břemeno důkazu pro dědice obchodního zástupce, když tento dědic o činnosti obchodního zástupce nemusel mít vůbec žádné povědomí.

Právo na odškodnění patří mezi práva, jichž se osoba oprávněná nemůže do budoucna dohodou vzdát, a to v souladu s ustanovením § 574 odst. 2 ObčZ, přičemž obchodní zákoník tuto skutečnost zdůrazňuje tím, že výslovně stanoví, že strany se nemohou před uplynutím smluvené doby dohodnout odchýlně od zákonné úpravy v neprospěch obchodního zástupce. Po dobu trvání smluvního závazku tak zastoupený nebo obchodní zástupce nemohou změnit podmínky vzniku práva na odškodnění ani jeho výši v neprospěch obchodního zástupce. Zákon však nevylučuje, aby se smluvní

---

<sup>56</sup> MAREK, K. *Smluvní obchodní právo : Kontrakty*. Brno : Masarykova univerzita, 2006. s. 323. ISBN 80-210-3951-5.

strany dohodly na úpravě práva na odškodnění, která by byla pro obchodního zástupce oproti úpravě zákonné výhodnější.

Další ustanovení týkající se práva na odškodnění (ustanovení § 669a ObchZ) bylo do obchodního zákoníku začleněno rovněž zákonem č. 370/2000 Sb. Toto ustanovení upravuje přípustné výjimky z práva na odškodnění dle ustanovení § 669 ObchZ, přičemž tyto výjimky korespondují s těmi, které jsem uvedla v souvislosti s výkladem o úpravě práva na odškodnění ve směrnici. Odstavec druhý ustanovení § 669a ObchZ pak výslovně stanoví, že za doby trvání platnosti smlouvy smluvní strany nemohou rozšířit důvody, pro které by právo na odškodnění obchodnímu zástupci nepříslušelo.

Novelizovanou úpravu práva na odškodnění harmonizovanou se směrnicí hodnotím pozitivně, avšak s výjimkou neúplnosti právní úpravy týkající se oznámení o uplatnění práva na odškodnění, pokud dojde k zániku smlouvy o obchodním zastoupení v důsledku smrti obchodního zástupce, jak jsem již uvedla výše.

Obdobný institut je v našem právním řádu obsažen v ustanovení § 67 ZPr, tj. odstupné, které náleží zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem nebo dohodou z taxativně vypočtených důvodů. Institut odstupného plní obdobnou funkci jako právo na odškodnění, neboť přiznává zaměstnanci alespoň částečnou finanční satisfakci za to, že ztrácí – nikoli v důsledku svého vlastního zapříčinění – zdroj svého hlavního finančního příjmu.



## 7. Konkurenční doložka

Vzhledem ke skutečnosti, že obchodní zástupce při své činnosti vyvíjené na základě smlouvy o obchodním zastoupení získá mnoho informací, jakož i zkušeností v oboru podnikatelské činnosti zastoupeného, může mít zastoupený oprávněný zájem na tom, aby obchodní zástupce po určitou dobu po skončení smlouvy o obchodním zastoupení nezačal vlastní činnost, která by pro zastoupeného znamenala jistou konkurenci.

Zastoupený a obchodní zástupce mohou ve smlouvě o obchodním zastoupení sjednat konkurenční doložku podle posledního ustanovení úpravy smlouvy o obchodním zastoupení, jímž je ustanovení § 672a ObchZ. Konkurenční doložka slouží k ochraně zastoupeného při jeho účasti v hospodářské soutěži po zániku smlouvy o obchodním zastoupení před konkurenčním jednáním bývalého obchodního zástupce. Ustanovení týkající se konkurenční doložky spolu s ustanovením § 657 ObchZ<sup>57</sup> chrání zastoupeného před škodlivými zásahy obchodního zástupce po ukončení smluvního vztahu. Vedle zmíněných dvou ustanovení týkajících se konkrétně ochrany podnikání zastoupeného po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení by přicházelo v úvahu za účelem ochrany zastoupeného použití ustanovení o ochraně obchodního tajemství dle ustanovení § 17 ObchZ nebo ustanovení § 51 ObchZ týkajícího se nekalé soutěže.

### 7.1 Náležitosti konkurenční doložky

Smlouva o obchodním zastoupení konkurenční doložku obsahovat nemusí, nejedná se totiž o obligatorní náležitost smlouvy o obchodním zastoupení (a pokud není konkurenční doložka ve smlouvě výslovně sjednána, není tu dispozitivní aplikovatelnost zákona v případě nedostatku dohody stran). Pokud se však smluvní strany rozhodnou konkurenční doložku sjednat, je nutno řídit se předmětným ustanovením obchodního zákoníku, neboť toto ustanovení stanoví podmínky pro sjednání konkurenční doložky kogentně.

---

<sup>57</sup> O ustanovení § 657 ObchZ týkajícím se povinnosti mlčenlivosti obchodního zástupce pojednávám v kapitole 2.

Podstata konkurenční doložky záleží v závazku obchodního zástupce, že po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení nebude vykonávat po stanovenou dobu, nejdéle však po dobu dvou let po ukončení smlouvy, na vlastní nebo na cizí účet *činnost, která byla předmětem obchodního zastoupení, nebo jinou činnost která by měla soutěžní povahu vůči podnikání zastoupeného*. Uvedené omezení činnosti obchodního zástupce po zániku smlouvy o obchodním zastoupení se musí vztahovat k určitému území nebo ke stanovenému okruhu osob na tomto území. V ustanovení o konkurenční doložce se promítá ústavní princip, který zakotvuje ustanovení čl. 26 Listiny základních práv a svobod, podle něž lze pro právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost stanovit podmínky a omezení zákonem (v tomto případě se tak tedy stalo obchodním zákoníkem). V souvislosti s konkurenční doložkou nelze hovořit o omezování ústavního práva podnikat, protože obchodní zákoník obsahuje dostatečné limity tohoto možného omezení.

Dohoda smluvních stran o konkurenční doložce musí mít písemnou podobu. Samozřejmostí pak v praxi bude ujednání o smluvní pokutě, kterou bude v případě porušení povinností stanovených v konkurenční doložce povinen obchodní zástupce zaplatit zastoupenému. Pokud si smluvní strany sjednají nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu, může ji soud snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti dle ustanovení § 301 ObchZ. Pro vznik práva zastoupeného na smluvní pokutu se v zásadě nevyžaduje ani vznik škody.

V případě, že obchodní zástupce poruší svou povinnost vyplývající z konkurenční doložky, kdy porušení této povinnosti bylo zajištěno povinností uhradit zastoupenému smluvní pokutu, nezbavuje se obchodní zástupce zaplacením sjednané smluvní pokuty své povinnosti vyplývající z konkurenční doložky. Ba naopak, povinnost zdržet se konkurenčního jednání dále trvá i poté, kdy dojde k jejímu porušení a úhradě smluvní pokuty až do uplynutí doby, na niž bylo trvání konkurenční doložky omezeno. Jak vyplývá z ustanovení § 545 odst. 1 ObčZ, smluvní strany si však mohou sjednat, že zaplacením smluvní pokuty již povinnost zdržet se konkurenčního jednání zaniká, takové ujednání však považují za nerozumné a zcela odporující účelu dohody o konkurenční doložce.

Odlišně je institut konkurenční doložky upraven v zákoníku práce. Byla-li totiž v dohodě o konkurenční doložce sjednána smluvní pokuta, kterou je zaměstnanec zaměstnavateli povinen zaplatit v případě porušení jeho povinností vyplývajících z konkurenční doložky, dojde k zániku závazku zaměstnance, jestliže závazek z dohody poruší, zaplacením smluvní pokuty. Zákoník práce chrání zaměstnance intenzivněji, a tudíž jim dává možnost, aby pod sankcí smluvní pokuty jejich povinnost vyplývající z konkurenční doložky zanikla. Toto ustanovení je logické ve spojitosti s povinností zaměstnavatele, která je součástí konkurenční doložky, spočívající v tom, že zaměstnanci poskytne přiměřené peněžité vyrovnání<sup>58</sup> za každý měsíc plnění závazku.

## 7.2 Konkurenční doložka ve světle evropské směrnice

Ustanovení týkající se konkurenční doložky bylo do obchodního zákoníku včleněno v rámci harmonizace s evropskou směrnicí teprve zákonem č. 370/2000 Sb. Před harmonizační novelou tak obchodní zákoník žádné podobné ustanovení neobsahoval.

Evropská směrnice upravuje institut konkurenční doložky v ust. čl. 20, který stanoví, že konkurenční doložka je dohoda, která stanoví omezení odborné činnosti obchodního zástupce po zániku smlouvy. Kromě písemné formy konkurenční doložky, je směrnicí vyžadováno, aby se konkurenční doložka týkala územní oblasti nebo skupiny zákazníků a územní oblasti svěřené obchodnímu zástupci a druhu zboží, které tvořilo předmět smlouvy. Evropská směrnice tak upravuje konkurenční doložky tak, že váže jejich platnost na vypočtené podmínky, jimž je za první sjednání doložky v písemné formě, za druhé omezení geografické nebo geografické a osobní a za třetí omezení věcné (druhem zboží) a za čtvrté omezení časové<sup>59</sup>. Poslední odstavec ustanovení čl. 20 směrnice stanoví, že vnitrostátní předpisy členských států mohou uložit další omezení platnosti nebo použití konkurenční doložky nebo stanovit, právo soudů omezit povinnosti stran vyplývající z takové dohody. Takové moderační právo je přiznáno soudu obchodním zákoníkem v ustanovení § 672a odst. 3. Konkurenční doložka nesmí dle ustanovení § 672a odst. 3 ObchZ obchodního zástupce omezovat více, než kolik

---

<sup>58</sup> Nejméně ve výši jedné poloviny průměrného měsíčního výdělku, viz ust. § 310 ZPr.

<sup>59</sup> PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 5. Díl.* Praha : Linde, 1999. s. 413. ISBN 80-720-1175-8.

vyžaduje potřebná míra ochrany zastoupeného. Právě uvedený požadavek přiměřenosti konkurenční doložky nemá za následek její neplatnost ex lege, avšak dává soudu právo konkurenční doložku v případě pochybností o její přiměřenosti omezit nebo prohlásit za neplatnou<sup>60</sup>.

### 7.3 Relativní a absolutní neplatnost konkurenční doložky

Pokud by konkurenční doložka odporovala podmínkám uvedeným v ustanovení § 672a odst. 1 ObchZ, byla by dle ustanovení § 672a odst. 2 ObchZ neplatná. Podle M. Tomsy<sup>61</sup> na rozdíl od názoru S. Plívy<sup>62</sup>, jedná o relativní neplatnost, neboť jde o úpravu danou výlučně k ochraně zájmu zastoupeného. Otázkou relativní a absolutní neplatnosti konkurenční doložky v případě nedodržení podmínek stanovených v ustanovení § 672a odst. 1 se opakovaně zabíral ve svých rozhodnutích Nejvyšší soud České republiky.

Jedním z takových rozhodnutí je rozsudek NS ČR ze dne 30. dubna 2009 vydaný pod sp. zn. 23 Cdo 508/2009. V posuzovaném případě se jednalo o smlouvu uzavřenou mezi žalovaným (obchodním zástupcem) jako podnikatelem s živnostenským oprávněním k realitní činnosti a žalobcem (zastoupeným), na jehož účet se žalovaný zavázal vykonávat ve smlouvě specifikovanou realitní činnost. Dále bylo mezi stranami smlouvy mimo jiné ujednáno, že žalobce nebude vykonávat bez souhlasu žalobce po dobu jednoho roku po ukončení smlouvy takovou činnost, k jejímuž výkonu se zavázal uvedenou smlouvou (jak na svůj účet, tak na účet třetí osoby), dále, že se nebude účastnit podnikání jiné společnosti, nebude vykonávat činnost jako člen statutárního nebo jiného orgánu právnické osoby a nebude zaměstnancem jiné osoby, pokud by tyto osoby měly stejný nebo obdobný předmět podnikání jako žalobce.

Smluvní vztah mezi žalovaným a žalobcem pak byl ukončen na základě dohody a následně se žalovaný stal jednatelem obchodní společnosti se shodným předmětem podnikání jako žalobce. Nejvyšší soud posoudil předmětnou smlouvu z hlediska

---

<sup>60</sup> Úprava konkurenční doložky v obchodním zákoníku obsahuje - na rozdíl od úpravy konkurenční doložky v zákoníku práce - možnost na zmírnění omezení stanovených konkurenční doložkou soudem.

<sup>61</sup> ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 1278 - 1279. ISBN 978-80-7400-354-7.

<sup>62</sup> PLÍVA, S. *Obchodní závazkové vztahy*. Praha : ASPI, a.s., 2009. s. 273. ISBN 978-80-7357-444-4.

smluvního typu (též) jako smlouvu o obchodním zastoupení, což znamená, že se na ni vztahuje ustanovení § 672a ObchZ. Nejvyšší soud se pak zabíral právní otázkou, zda ujednání o konkurenční doložce postrádající omezení jejích účinků na určité území či na určitý okruh osob je v rozporu s ustanovením § 672a ObchZ, přičemž dospěl k názoru, že neplatnost konkurenční doložky pro absenci ujednání o časovém a územním omezení zákazu konkurence je z logiky věci stanovena pouze na ochranu obchodního zástupce, jde tedy o neplatnost relativní, jíž se vzhledem k ustanovení § 267 odst. 1, věty první, ObchZ, může dovolat jen obchodní zástupce<sup>63</sup>.

Nejvyšší soud se dále zabíral neplatností konkurenční doložky v případě rozhodování o dovolání vedeném pod sp. zn. 23 Cdo 3859/2009<sup>64</sup>. V uvedeném případě posuzoval Nejvyšší soud konkurenční doložku sjednanou v rámci smlouvy o obchodním zastoupení uzavřené mezi žalobcem (zastoupeným) a žalovaným (obchodním zástupcem), v rámci níž se žalovaný zavázal, že nebude vykonávat činnost obchodního zástupce pro jiné výrobce a obchodníky provozující činnost stejného druhu a s tímž sortimentem jako žalobce. V posuzované smlouvě však scházel popis nebo alespoň obecná charakteristika zboží, jehož se činnost žalovaného týkala.

Pokud by bylo ze smlouvy o obchodním zastoupení zřejmé, jakou činnost zástupce (zde žalovaný) vykonává, nebylo by nezbytné tuto činnost dále specifikovat v konkurenční doložce a bylo by možné odkázat pouze na obsah smlouvy o obchodním zastoupení. V posuzovaném případě však nebylo z obsahu smlouvy o obchodním zastoupení možné dovodit, jakou konkrétní činnost pro jaký sortiment zboží nebyl žalovaný oprávněn vykonávat. NS ČR pak v odůvodnění svého rozsudku ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 23 Cdo 3859/2009, dospěl k závěru, že taková konkurenční doložka je ujednáním neurčitým a z toho důvodu absolutně neplatným (neplatnost takového ujednání nastává ex tunc přímo ze zákona, a tudíž není zapotřebí jako v případě relativní neplatnosti, aby se neplatnosti některý z účastníků musel dovolávat).

---

<sup>63</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. dubna 2009, sp. zn. 23 Cdo 508/2009, zdroj: [www.nsoud.cz](http://www.nsoud.cz).

<sup>64</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 23 Cdo 3859/2009, zdroj: [www.nsoud.cz](http://www.nsoud.cz).

Aby se smluvní strany vyhnuly sjednání neplatné konkurenční doložky, je zapotřebí držet se ustanovení § 672a ObchZ tak, aby dohoda o konkurenční doložce obsahovala všechny náležitosti, mezi něž patří vymezení doby, na niž je konkurenční doložka sjednána. Stanovení území nebo okruhu osob na vymezeném území, na něž se konkurenční doložka vztahuje. Dále je nezbytné specifikovat činnost, která je předmětem obchodního zastoupení, a která tedy bude potažmo následně považována za činnost konkurenční. Absence ujednání o časovém a územním omezení zákazu konkurence nezpůsobuje absolutní neplatnost konkurenční doložky, je tedy nutné, aby se této neplatnosti jako neplatnosti relativní dovolal obchodní zástupce, jež toto ustanovení chrání. Chybí-li v konkurenční doložce jakákoli konkretizace činnosti, kterou obchodní zástupce nesmí po ukončení smluvního vztahu vykonávat, jedná se o neurčité ujednání a konkurenční doložka je tak absolutně neplatná.

Mám za to, že ujednání o konkurenční doložce zcela jistě ve smlouvě o obchodním zastoupení má své opodstatnění a považuji ji za významnou a užitečnou část smlouvy o obchodním zastoupení. Současně se domnívám, že porušení povinností vyplývajících z konkurenční doložky ze strany obchodního zástupce je pro zastoupeného prokazatelné snáz, než jak je tomu u porušení povinnosti mlčenlivosti obchodním zástupcem.

Jak jsem již uvedla výše, považuji za nezbytné zajistit porušení povinností vyplývajících z konkurenční doložky ze strany obchodního zástupce jeho povinností zaplatit zastoupenému v případě takového porušení smluvní pokutu. Na druhou stranu se domnívám, že by nebylo zcela od věci, aby obchodní zástupce v případě řádného splnění omezení vyplývajících z konkurenční doložky, měl nárok na nějakou finanční kompenzaci jako vyrovnání svého až dvouletého omezení své činnosti po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení.

## 8. Směrnice Rady 86/653/EHS

Evropská směrnice ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců, jejíž jednotlivá ustanovení byla nastíněna výše, obsahuje opatření k harmonizaci právních úprav členských států týkajících se vztahů mezi obchodními zástupci a zastoupenými (směrnice užívá namísto pojmu *zastoupený* termínu *zmocnitel*). Účelem směrnice je zajistit minimální standardy ochrany obchodních zástupců. Jak již bylo uvedeno v první kapitole, současná právní úprava smlouvy o obchodním zastoupení obsažená v ustanoveních § 652 až § 672a obchodním zákoníku odpovídá požadavkům směrnice a je s ní v souladu. Jisté obtíže vyvolává skutečnost, že na rozdíl od směrnice, která upravuje práva a povinnosti obchodního zástupce, obchodní zákoník upravuje institut smlouvy o obchodním zastoupení jako celek. Projevem těchto obtíží je kupříkladu nesprávná implementace čl. 3 odst. 1 směrnice<sup>65</sup> (viz výše v kapitole 1.).

Směrnice se skládá z preambule a vlastního textu směrnice, který obsahuje 23 článků rozdělených do pěti kapitol. V preambuli je uveden smysl a cíl směrnice, tedy potřeba harmonizace vnitrostátních právních předpisů v oblasti obchodního zastoupení. Potřeba harmonizace vnitrostátních právních předpisů v oblasti obchodního zastoupení je v preambuli zdůvodněna rozdíly vnitrostátních právních předpisů v této oblasti, které značně ovlivňují podmínky hospodářské soutěže a výkon tohoto povolání uvnitř Společenství a poškozují úroveň ochrany obchodních zástupců v jejich vztazích se zmocniteli a bezpečnost obchodů, a že tyto rozdíly mohou mimo jiné značně omezovat uzavírání a plnění smluv o obchodním zastoupení mezi zmocnitelem (zastoupeným) a obchodním zástupcem usazenými v různých členských státech.

První kapitola směrnice vymezuje oblast působnosti směrnice na právní a správní předpisy členských států, které upravují vztahy mezi obchodními zástupci a zmocniteli (zastoupenými). Dále je v první kapitole definován pojem obchodního zástupce, následuje negativní vymezení osob, které se za obchodního zástupce nepovažují a na jaké osoby se směrnice nevztahuje. Ve druhé kapitole směrnice jsou upravena práva a

---

<sup>65</sup> DĚDIČ, J. - ČECH, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?* 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha : BOVA POLYGON, 2005. ISBN 80-7273-122-X.

povinnosti obchodního zástupce a zastoupeného. Třetí kapitola se zabývá úpravou provize, obchody, z nichž obchodnímu zástupci vzniká právo na provizi, nárok na provizi po zániku smlouvy o obchodním zastoupení, splatnost provize a vznik práva na provizi. Kapitola čtvrtá se týká uzavírání a zániku smlouvy o obchodním zastoupení, čl. 17 a čl. 18 upravuje právo obchodního zástupce na odškodnění. Článek 20 směrnice pak upravuje konkurenční doložky. Poslední, pátá kapitola směrnice obsahuje obecná a závěrečná ustanovení.

Česká republika implementovala směrnici dle mého názoru v zásadě zdařile. Jakkoli lze pochybovat o přesnosti překladu některých pojmů, jichž užívá směrnice, domnívám se, že česká úprava ustanovení obsaženým ve směrnici neodporuje<sup>66</sup>.

---

<sup>66</sup> S výjimkou již zmíněné nesprávné implementace ustanovení čl. 3 odst. 1 do ustanovení § 652 odst. 2 ObchZ.



## **9. Rekodifikace soukromého práva v České republice**

Po jedenáctileté rekodifikační práci rekodifikační komise ministerstva spravedlnosti ČR byl dne 20. února 2012 podepsán prezidentem České republiky nový občanský zákoník a další zákony, které společně s občanským zákoníkem tvoří rekodifikaci soukromého práva v České republice, tedy zákon o obchodních korporacích a zákon o mezinárodním právu soukromém.

### **9.1 Nový občanský zákoník**

Nový občanský zákoník (dále též jen „NOZ“), který nabude účinnosti dne 1. ledna 2014, reaguje na potřebu změny v soukromém právu a jeho účelem bylo sjednotit roztržštěnou právní úpravu občanskoprávních a obchodněprávních vztahů. Je tvořen celkem pěti částmi. První část se věnuje právnímu postavení člověka jako jednotlivce. Druhá část upravuje rodinné právo. Třetí část se týká tzv. absolutních majetkových práv. Čtvrtá část se zabývá relativními majetkovými právy a řeší vznik závazků a jejich obsah, zajištění a zánik. Poslední část upravuje ustanovení společná, přechodná a závěrečná - zejména pravidla přechodu ze současné právní úpravy na nový právní pořádek.

### **9.2 Smlouva o obchodním zastoupení v NOZ**

S ohledem na skutečnost, že tato práce je zaměřena na institut smlouvy o obchodním zastoupení dle současného platného a účinného obchodního zákoníku, tedy zákona č. 513/1991 Sb. a s ohledem na rozsah této práce, pokusím se předložit pouze stručný avšak výstižný nástin smlouvy o obchodním zastoupení dle NOZ, který zohledňuje nejzásadnější rozdíly od současné právní úpravy tohoto institutu.

Úprava smlouvy o obchodním zastoupení v obchodním zákoníku byla harmonizační novelou provedenou až na drobné výjimky harmonizována se zněním evropské směrnice. Proto se obsah dosavadní úpravy smlouvy o obchodním zastoupení

v NOZ příliš nezmění. Došlo pouze k drobným stylistickým a systematickým úpravám či upřesněním tak, jak to vyžaduje plná harmonizace s evropskou směrnicí.<sup>67</sup>

Smlouvu o obchodním zastoupení nalezneme v novém občanském zákoníku v ustanovení § 2483 až § 2520 jako jednu ze smluv příkazního typu.

NOZ nazývá ustanovení § 2483 jako ustanovení základní, čímž napravuje nedostatek v obchodním zákoníku, kde nejspíš v důsledku nedopatření při novelizaci zákonem č. 370/2000 Sb. byl název *základní ustanovení*, který měl uvozovat ustanovení § 652 ObchZ, vypuštěn.

V ustanovení § 2483 NOZ nalezneme vedle základní povinnosti obchodního zástupce též základní povinnost zastoupeného, jíž je povinnost platit obchodnímu zástupci za jeho činnost provizi. Ustanovení § 2484 NOZ je oproti svému protějšku z obchodního zákoníku – ustanovení § 652 odst. 2 – upraveno. Stanoví totiž, že obchodním zástupcem právnické osoby nemůže být osoba, která může zavazovat zastoupeného nebo osobu, s níž má být obchod uzavřen, jako člen jejího orgánu, ani nucený správce právnické osoby nebo insolvenční správce, přičemž k opačným ujednáním se dle tohoto ustanovení nepřihlíží. Ve výčtu osob, které nemohou být obchodním zástupcem, již není uveden likvidátor, neboť ten je členem orgánu právnické osoby. Toto ustanovení tak dle mého názoru je formulováno přesněji a lépe tak odráží smysl ustanovení čl. 1 odst. 3 směrnice.

Jisté změny dostalo ustanovení týkající se oblasti činnosti obchodního zástupce v případě, kdy je obchodním zástupcem zahraniční osoba. V takovém případě nový občanský zákoník subsidiárně – není-li ve smlouvě o obchodním zastoupení ujednáno jinak – že za ujednané území platí stát, kde má obchodní zástupce sílo v době uzavření smlouvy.

Ustanovení § 2486 uvádí, že *obchodní zástupce nemá právo uzavírat jménem zastoupeného obchody, cokoli pro něho přijímat nebo jinak jeho jménem právně jednat. Při opačném ujednání se na práva a povinnosti stran, která s tím souvisí, použití ustanovení o příkazu.* Toto ustanovení ve svém důsledku koresponduje s ustanovením

---

<sup>67</sup> Důvodová zpráva k NOZ, dostupná na [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni\\_navrh\\_obcanskeho\\_zakoniku\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf).

§ 654 odst. 2, přičemž však odkazuje namísto na ustanovení o smlouvě mandátní na ustanovení o příkazu. Ustanovení o příkazu (o smlouvě příkazní) je smluvní typ, který odstraňuje duplicitu občanskoprávní příkazní smlouvy a obchodní smlouvy mandátní.

Systematika úpravy smlouvy o obchodním zastoupení v NOZ je dle mého názoru logičtější a po úvodních ustanoveních následují definice výhradního a nevýhradního obchodního zastoupení.

Výhradní obchodní zastoupení, které upravuje ustanovení § 2487 NOZ se od stávající úpravy výhradního obchodního zastoupení liší. Zastoupený nesmí dle ustanovení § 2487 NOZ používat jiného obchodního zástupce *na ujednaném území nebo pro určený okruh osob*.

Z povinností obchodního zástupce, které jsou upraveny v šesti paragrafech, byla vyňata povinnost jednat v dobré víře. Od této formulace bylo upuštěno, protože se jedná o subjektivní kategorii, která se podle obecných ustanovení NOZ předpokládá u každého, kdo právně jedná, a tedy i u obou smluvních stran smlouvy o obchodním zastoupení<sup>68</sup>. Po ustanovení týkajících se povinností obchodního zastoupení následují ustanovení týkající se povinností zastoupeného.

Co se týče ustanovení upravujících provizi, zajímavá je dle mého názoru skutečnost, že zákonodárce ponechal v novém občanském zákoníku ustanovení o stejném obsahu, jaký nalezneme v ustanovení § 660 odst. 2 věta druhá ObchZ. Jak jsem již uvedla v kapitole 3., je takové ustanovení nad rámec evropské směrnice a pro zastoupeného může být velmi nevýhodné.

Nový občanský zákoník zavádí institut *výpovědi bez výpovědní doby*, jedná se o výpověď s okamžitou účinností a právě takovou výpověď může obchodní zástupce dát zastoupenému v případě, kdy i přes ujednané výhradní obchodní zastoupení používá zastoupený jiného obchodního zástupce. Výpověď i bez výpovědní doby může dát též zastoupený obchodnímu zástupci, pokud v případě sjednaného výhradního obchodního zastoupení obchodní zástupce vykonává stejnou činnost, ke které se zavázal vůči zastoupenému, i pro jiné osoby.

---

<sup>68</sup> Důvodová zpráva k NOZ, dostupná na [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni\\_navrh\\_obcanskeho\\_zakoniku\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf).

Institut práva na odškodnění, jak jej známe z obchodního zákoníku, je v novém občanském zákoníku nazván jako *zvláštní odměna*. Tento pojem byl do nového občanského zákoníku zaveden za účelem odlišení institutu náhrady škody a tohoto institutu<sup>69</sup> (dnešního práva na odškodnění), který s náhradou škody nesouvisí, nýbrž stojí vedle ní.

Ustanovení § 2516 NOZ upravilo ustanovení o prekluzi práva na odškodnění v případě, kdy obchodní zástupce neoznámí zastoupenému do jednoho roku od ukončení smlouvy, že uplatňuje svá práva tak, že dle tohoto ustanovení NOZ právo na zvláštní odměnu zaniká, není-li uplatněno do jednoho roku od ukončení obchodního zastoupení. Takové znění dle mého názoru již není sporné, neboť z něj nevyplývá, že uplatnění práva na zvláštní odměnu musí být uplatněno obchodním zástupcem, a lze tak toto ustanovení vztáhnout rovněž na dědice obchodního zástupce.

Co se týče právní úpravy konkurenční doložky, spatřuji jedinou odlišnost ve druhém odstavci ustanovení upravujícím konkurenční doložku, tedy ust. § 2518 NOZ. Toto ustanovení se týká moderačního práva soudu. Nový občanský zákoník dává soudu možnost konkurenční doložku toliko omezit. Možnost prohlásit konkurenční doložku za neplatnou již soudu dána není.

Nový občanský zákoník pak vymezuje zakázaná ujednání, tedy ujednání odchylovající se od vypočtených ustanovení NOZ a dále stanoví, ke kterým ujednáním odchylovícím se od vypočtených ustanovení NOZ se nepřihlíží.

Domnívám se, že právní úprava smlouvy o obchodním zastoupení je v novém občanském zákoníku upravena mnohem systematičtěji, než jak je tomu v obchodním zákoníku. Nesystematické řazení jednotlivých ustanovení v obchodním zákoníku bylo způsobeno novelizacemi za účelem harmonizace s evropskou směrnicí, úprava v novém občanském zákoníku tento nedostatek napravila. V některých aspektech došlo ke změnám, které dle mého názoru povedou ke snadnějšímu výkladu. Některé nedostatky právní úpravy zůstávají i v novém občanském zákoníku. Dovolím si však tvrdit, že nová

---

<sup>69</sup> Důvodová zpráva k NOZ, dostupná na [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni\\_navrh\\_obcanskeho\\_zakoniku\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf).

úprava ještě větší smělostí, než je tomu u úpravy v obchodním zákoníku, může být označena za zcela odpovídající evropské směrnici.

## Závěr

V této své diplomové práci jsem se zaměřila především na právní rozbor jednotlivých ustanovení smlouvy o obchodním zastoupení a jejich soulad s evropskou směrnicí, která se nezabývá institutem smlouvy o obchodním zastoupení jako celkem, nýbrž ochranou jedné smluvní strany, která se mnohdy nachází v méně výhodném postavení, tedy ochranou obchodního zástupce. Dospěla jsem při tom k závěru, že právní úprava obsažená v ustanoveních § 652 až § 672a ObchZ evropské směrnicí odpovídá, a v některých případech je právní úprava v obchodním zákoníku dokonce nad rámec evropské úpravy, když chrání obchodního zástupce ještě intenzivněji, než vyžaduje směrnice. Povšimla jsem si některých nepřesných formulací zavedených do obchodního zákoníku při novelizaci na základě harmonizační novely a také základního nedostatku české právní úpravy, jímž je ustanovení § 652 odst. 2 ObchZ, který evropské směrnicí neodpovídá a při doslovném jazykovém výkladu lze mít za to, že dokonce evropské směrnicí odporuje. Tento zásadní nedostatek je již vyřešen v novém občanském zákoníku, o němž stručně pojednávám v poslední kapitole této práce.

Převážná část ustanovení týkajících se smlouvy o obchodním zastoupení má kogentní povahu, smluvní strany se od těchto ustanovení nemohou tedy svou dohodou odchýlit, sjednají-li tento smluvní typ. Dospěla jsem k závěru, že tato skutečnost může v mnohých případech vést k obcházení uzavření právě tohoto smluvního typu a pro uplatnění větší smluvní volnosti se strany uchylují k uzavírání smluv v obchodním zákoníku nepojmenovaných, případně uzavírají jiné pojmenované smlouvy. Je podle mého názoru s podivem, že pouze ustanovení týkající se smlouvy o obchodním zastoupení mají převážně donucující povahu. Právní úprava se dle mého názoru velmi snaží přiblížit úpravě v zákoníku práce, a to ačkoli se jedná o obchodněprávní vztah uzavřený mezi dvěma podnikateli.

Tato práce obsahuje poznatky ohledně podobností či rozdílů od smlouvy pracovní uzavřené dle zákoníku práce. Důležité instituty, které mají jistou podobnost, jsem se pokusila porovnat.

V kapitole 2., která pojednává o povinnostech obchodního zástupce, jsem se pozastavila nad smyslem ustanovení upravujícího institut *del credere* a povinnost

mlčenlivosti ze strany obchodního zástupce. Obě uvedené povinnosti obchodního zástupce mě zaujaly, a tak jsem se v uvedené kapitole zamyslela nad jejich praktickým využitím.

Kapitola třetí pojednává o povinnostech zastoupeného, mezi něž patří nejvýznamnější povinnost zastoupeného hradit obchodnímu zástupci jeho finanční nároky, z nichž nejdůležitější je provize. V této kapitole jsem se zaměřila na úskalí právní úpravy vzniku práva na provizi, který je ve většině případů upraven v neprospěch zastoupeného, přičemž dle mého názoru velmi intenzivně chrání obchodního zástupce. Nedostatek této právní úpravy pak spatřuji v tom, že se smluvní strany nemohou dohodnout na ujednání, které by se odchylovalo od právní úpravy obsažené v ustanovení § 660 odst. 2 v neprospěch obchodního zástupce. V tomto případě je dle mého názoru autonomie vůle smluvních stran velmi omezena, a ačkoli má toto ustanovení chránit obchodního zástupce, může dle mého názoru spíše způsobit pravý opak. Když totiž obchodnímu zástupci vzniká právo na provizi dříve, než vůbec zastoupený získá jakékoli plnění od třetí osoby, může taková situace zapříčinit finanční ztrátu zastoupeného, která bude mít bezpochyby za následek také ukončení smluvního vztahu, což může mít pro obchodního zástupce velmi nepříznivé důsledky. Navrhovala bych tedy, aby bylo obchodním zákoníkem smluvním stranám umožněno se od tohoto ustanovení v případě oboustranného konsensu odchýlit i v neprospěch obchodního zástupce.

Při vypracovávání této práce jsem považovala za vhodné věnovat se institutu konkurenční doložky v samostatné kapitole. Tento institut je v souvislosti se smlouvou o obchodním zastoupení relativně nový, přesto se jeho problematice věnuje většina rozhodnutí Nejvyššího soudu oproti jiným otázkám v rámci smlouvy o obchodním zastoupení. Jedná se o velmi významnou část smlouvy o obchodním zastoupení, a tak jsem se zaměřila na možná úskalí a pochybení při uzavírání dohody o konkurenční doložce. S ohledem na skutečnost, že smluvní strany nesmí uzavřít takovou konkurenční doložku, která by odporovala podmínkám uvedených v ustanovení § 672a ObchZ a dále na skutečnost, že v případě pochybností může soud konkurenční doložku, která by omezovala obchodního zástupce více, než kolik vyžaduje potřebná míra ochrany zastoupeného, omezit nebo dokonce prohlásit za neplatnou, dochází při jejím

sjednávání k častým pochybením. V příslušné kapitole tak kromě shrnutí nejzásadnějších rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, uvádím základní zásady, kterých se dle mého závěru smluvní strany při sjednávání konkurenční doložky musí řídit, aby jejich práva a povinnosti byly upraveny platně a zároveň účelně.

I když smlouva o obchodním zastoupení nepatří k nejfrekventovanějším smluvním typům, má bezpochyby svého velkého významu. Umožňuje podnikatelům při své účasti v hospodářské soutěži využít pro své obchodní aktivity síť obchodních zástupců, kteří v důsledku své profesionality, která se u každého podnikatele předpokládá, představují pro zastoupené vhodné partnery. Obchodní zástupce pomáhá zastoupenému uzavírat stále nové obchody a získávat nové zákazníky a také sledovat aktuální vývoj trendů v předmětu jeho podnikání. Obchodní zástupce by měl znát důkladně trh, a tak by měl zastoupenému poskytnout možnost realizace jeho činnosti efektivněji, než by tomu bylo v případě, kdy by zastoupený s žádným obchodním zástupcem nespolupracoval. Sjednají-li si zastoupený a obchodní zástupce vhodný způsob odměňování obchodního zástupce, stane se tak jejich spolupráce dle mého názoru velmi efektivní, když obchodní zástupce má při své činnosti vyvíjené na základě smlouvy o obchodním zastoupení zájem nejen na své osobním zisku, nýbrž též na zisku zastoupeného.



## Seznam použité literatury

### Monografie

BARTOŠÍKOVÁ, M. a kol. *Základy obchodního práva*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : Prospektrum, 1998. ISBN 80-7175-066-2.

BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-337.

BEJČEK, J. – KOTÁSEK, J. – MAREK, K. a kol. *Nástin obchodního práva II*. 2. dotisk, 2. upr. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-4978-9.

DĚDIČ, J. - ČECH, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?* 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha : BOVA POLYGON, 2005. ISBN 80-7273-122-X.

ELIÁŠ, K. - DVOŘÁK, T. a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha : Linde, 2006. ISBN 80-7201-624-5.

HAJN, Petr. *Jak jednat v boji s konkurencí : (o právní úpravě nekalé soutěže)*. 1.vydání. Praha : Linde, 1995. ISBN 80-856-4793-1

KOBLIHA, I. - KALFUS, J. - KROFTA, J. a kol. *Obchodní zákoník s komentářem*. 1. vydání. Praha : Linde, 2006. ISBN 80-7201-564-8.

KOCINA, J. *Zákaz konkurence ve světle soukromého a veřejného práva*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-167-3.

KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty II. díl. Obecná úprava obchodních smluv*. 1. vydání. Praha : Prospektrum, 1994. ISBN 80-7175-020-4.

MAREK, K. *K obchodním závazkovým vztahům*. 1. vydání. Praha : Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze, o.p.s., 2007. ISBN 80-86855-18-X.

MAREK, K. *Obchodněprávní smlouvy*. 5. aktualizované vydání. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3371-1.

MAREK, K. *Smluvní obchodní právo : Kontrakty*. Brno : Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3951-5.

PATĚK, D. *Smluvní pokuta v obchodních vztazích*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-538-0.

PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 5. Díl*. Praha : Linde, 1999. ISBN 80-720-1175-8.

PLÍVA, S. a kol. *Změny v obchodním právu*. Druhý dotisk prvního vydání. Praha : ORAC, s.r.o., 2001, 2003. ISBN 80-86199-41-X.

PLÍVA, S. *Obchodní závazkové vztahy*. Praha : ASPI, a.s., 2009. ISBN 978-80-7357-444-4.

PLÍVA, S. *Obchodní závazkové vztahy*. Praha : ASPI, a.s., 2006. ISBN 80-7357-202-8.

POHL, T. *Vzory smluv podle občanského zákoníku, obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech*. 4. aktualizované a rozšířené vydání. Ostrava : Sagit, a.s., 2007. ISBN 978-80-7208-622-1.

RABAN, P. *Obchodní zákoník. Komentář. Judikatura*. 5. doplněné vydání. Praha : Eurounion, 2007. ISBN 978-80-7317-060-8.

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠVARC, Z. *Základy obchodního práva*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-144-1.

ŠVESTKA, J. - JEHLIČKA - O., ŠKÁROVÁ, M. - SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-486-4.

ZOUFALÝ, M. - MUNKOVÁ, J. a kol. *Velká kniha smluvních vzorů*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-613-8.

ZRZAVECKÝ, J. *Obchodní zákoník. Srovnávací znění 2000/2001 s výkladem změn*. 1. Vydání. Praha : GRADA Publishing, 2000. ISBN 8024700042.

### **Odborné články**

FIALA, T. Smlouva o obchodním zastoupení a zákon o ochraně hospodářské soutěže. *Právní rádce*. 2002, 10, s 14. ISSN 1210-4817.

MAREK, K. - MENŠÍK, K. Smlouva o obchodním zastoupení (I). *Ekonom*. 1992, 48, s. 56. ISSN 1210-0714.

MAREK, K. - MENŠÍK, K. Smlouva o obchodním zastoupení (II). *Ekonom*. 1992, 48, s. 56. ISSN 1210-0714.

MAREK, K. K uzavírání obchodněprávních smluv. *Právní fórum*. 2006, 11, s. 404. ISSN 1214-7966.

PELIKÁNOVÁ, I. Typy smluv v obchodním a občanském zákoníku. *Právní praxe v podnikání*. 1992, 1, s. 6. ISSN 1210-4043.

POHL, T. Smlouva o obchodním zastoupení (§ 652 až 672 obch. zák.). *Akcionář*. 1993, 7, s. 10.

TOMSA, M. Obchodní závazkové vztahy a občanský a obchodní zákoník po novele. *Obchodní právo*. 2001, 4, s. 8. ISSN 1210-8278.

TOMSA, M. Smlouva o obchodním zastoupení. *Obchodní právo*. 1994, 10, s. 2. ISSN 1210-8278.

### **Internetové a jiné zdroje**

[www.nsoud.cz](http://www.nsoud.cz)

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>

system ASPI

## **Seznam judikatury**

### **Ústavní soud České republiky:**

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 11. 1995, sp. zn. II.ÚS 192/95

### **Evropský soudní dvůr:**

Rozsudek ze dne 30. 4. 1998 ve věci *Barbara Bellone v. Yokohama SpA*, C-215/97

Rozsudek ze dne 13. 7. 2000 ve věci *Centrosteeel Srl v. Adipol GmbH*, C-456/98

### **Nejvyšší soud České republiky:**

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 8. 2009, sp. zn. 23 Cdo 508/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3859/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 3256/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 8. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2093/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 6. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2800/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. 29 Odo 935/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 6. 2006, sp. zn. 32 Odo 102/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2009, sp. zn. 23 Odo 1787/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 32 Cdo 1513/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 7. 2006, sp. zn. 32 Odo 659/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. 32 Odo 1627/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 9. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1977/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 32 Odo 1001/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 7. 2006, sp. zn. 32 Odo 1141/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 9. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 654/2006

## **Abstrakt**

### **Smlouva o obchodním zastoupení**

Tato diplomová práce pojednává o smlouvě o obchodním zastoupení, která je upravena v ustanovení § 652 až § 672a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění. Smluvní strany jsou obchodním zákoníkem označovány jako zastoupený a obchodní zástupce. Na základě smlouvy o obchodním zastoupení se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost spočívající buď ve zprostředkování uzavření určitého druhu smluv, nebo v přímém zastoupení zastoupeného, kdy je obchodní zástupce oprávněn jménem a na účet zastoupeného činit právní úkony a uzavírat smlouvy. Takováto forma obchodního zastoupení vyžaduje udělení plné moci obchodnímu zástupci ze strany zastoupeného.

Ustanovení upravující smlouvu o obchodním zastoupení byla harmonizována se směrnicí Rady 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986, o koordinaci právní úpravy členských států týkajících se nezávislých obchodních zástupců, a to na základě zákona č. 370/2000 Sb.

Tato práce se v jednotlivých kapitolách zabývá právním rozбором právní úpravy smlouvy o obchodním zastoupení, charakteristickými znaky tohoto smluvního typu, vznikem obchodního zastoupení, problematikou jednání obchodního zástupce, dále právy a povinnostmi obou smluvních stran, právní úpravou provize, vzniku práva na provizi, její výší a splatností, rozdílem mezi výhradním a nevýhradním obchodním zastoupení a dále problematikou délky trvání smluvního vztahu i jeho zániku, právem na odškodnění a konkurenční doložkou.

Tato práce pak srovnává některá ustanovení české právní úpravy v obchodním zákoníku se zněním směrnice Rady č. 86/653/EHS.

Závěrečné kapitoly jsou pak věnovány stručnému rozboru směrnice Rady č. 86/653/EHS a právní úpravě smlouvy o obchodním zastoupení v návrhu nového občanského zákoníku, který nabude účinnosti dne 1. ledna 2014.

**Klíčová slova:**

smlouva o obchodním zastoupení, obchodní zastoupení, zastoupený, obchodní zástupce

## **Abstract**

### **Business agency contract**

This diploma thesis deals with the business agency contract which is governed in sections 652 – 672a of the Commercial Code, Act. No. 513/1991 Coll. as amended. Parties are referred as the principal and the commercial agent here. Pursuant to this contract type the commercial agent, as an independent entrepreneur, binds himself to a long-term negotiation of the sale or the purchase of goods on behalf of the principal, or as a direct representative he is authorized to negotiate and conclude such transactions on behalf of and in the name of principal – such a form of business representation requires a procuration.

The provisions governing the business agency contract has been harmonized with Council Directive No. 86/653/EEC of 18 December 1986 on the coordination of the laws of the Member States relating to self-employed commercial agents by the Act No. 370/2000 Coll.

This work deals with the legal analysis of the business agency contract legislation, its hallmarks, origin of commercial representation, commercial agent negotiation problems, rights and obligations of both parties, commission rules, origin of the right to the commission and its amount and maturity, difference between exclusive and nonexclusive commercial representation, the duration of the contractual relationship and its termination, the right to indemnity and the restraint of trade clause.

Then this thesis compares certain provisions of the Czech Commercial Code with the wording of Council Directive No. 86/653/EEC.

The final chapters of this thesis are dealing with a brief analysis of Council Directive No. 86/653/EEC and the legislation of the business agency contract in the new Civil Code, which will come into force on 1 January 2014.

### **Key words:**

business agency contract, commercial representation, principal, commercial agent